

**Antiosiander, sive Apologia Christiana simul & necessaria, : in
qua tum Helveticae Ecclesiae, & quae cum iis in Fidei
Confessione consentiunt, tum etiam earum vera de S. Domini
Nostri Jesu Christi Coena sententia defenditur adversus
injustam Lucae Osiandri condemnationem,**

<https://hdl.handle.net/1874/430004>

see
item
Eoct. 2487
3

ANTIOSIANDER,

SIVE

APOLOGIA CHRISTIANA
simul & necessaria, in qua tum Helueticæ Ec-
clesiæ, & quæ cum iis in Fidei Confessione con-
sentiunt: tum etiam earum vera de S. Domini
Nostri IESU CHRISTI. Cœna sententia
defenditur aduersus iniustam Lucæ Osiandri
condemnationem,

Per Lambertum Daneum.

Hieronymus.

Nolo in suspitione hæreseos quenquam esse patientem.

APVD
GENEVÆ,
EVSTATHIVM VIGNON,

clō. 1ō. LXXX.

ANTIOSIANDER

TOLOGIA CHRISTIANA
... in qua sunt Helveticæ
... in ista Confessione
... de S. Domin
... Christi
... Lucæ Oliba

per Lambertus Daxen

Historiam

... in ...

GENÈVE
PUBLIÉ PAR M. DE L'ÉVÊQUE

MDCCXXX

ANTIOSIAN DER,

SIVE

APOLOGIA CHRISTIANA
simul & necessaria, in qua tum Helueticæ Ec-
clesiæ, & quæ cum iis in Fidei Confessione
consentiunt: tum etiam earum vera de S. Do-
mini Nostri IESV CHRISTI Cœna
sententia defenditur aduersus iniustam Lucæ
Osiandri condemnationem.

VANOQVAM ea est veritatis
vis, vt ad se tuendam singulos
mortales, imprimis autē Chri-
stianum nomen professos, fa-
cile pelliciat: mirabuntur tamen omnes,
Luca Osiander, quid causæ sit, quamobrè
non modò certamè illud inter Sturmium
& Pappum iam extinctum renouare vo-
lueris: sed etiam cedenti Pappo ipse succen-
turiator accesseris. Neque .n. vel in Pap-
po (quem tu tantopere laudas) parum vi-
rium ad se defendendum fuisse quisquam
ex tuo testimonio existimabit: vel quicquã
nouum ad hanc causam toties iam victam
perorandam tibi in mētem venisse ex tuis

A. ij.

scriptis iudicabit. Itaque vtrum ambitioni
 potius, an alij animi morbo tuum hoc ce-
 ptum tribuendum sit, ipse videris: certè qui
 tuum libellum diligentius perpenderunt,
 hoc facile agnoscunt, nostras omnes Ec-
 clesias per latus optimi illius & senis, & vi-
 ri Ioannis Sturmij atrocissimè abs te peti.
 Sed huiusmodi nimirum ingenij tui speci-
 men edere cupiebas, ne Andrea Oliandro
 dissimilis esses, vel eo, iuxta vetus illud
καὶ νόστος καὶ ἄλλοι ὄντι, melior fortasse vide-
 reris. Ego verò, qui de re ipsa potius, quàm
 de personis, id est, vel de te ipso, vel de Io-
 anne Sturmio, vel de alio quopiam in hac
 pro nostris Ecclesiis Apologia dicturus sū,
 veri de S. Domini cœna dogmatis, quod
 nos sequimur, patrocinium tantum susci-
 piam, atque ad eò rem ipsam statim aggre-
 diar, si prius demonstraero quid mihi in
 tuo scripto refutandum sumpserim: quid
 autè viro illi doctissimo, clarissimòque ce-
 leberrimæ Academiæ *Argentinensis* Re-
 ctori, præstantissimo *D. Ioanni Sturmio* re-
 commodata nostra responsio. Nam quod
 de Ioannis Pappi summa eruditione præ-
 dicas, eiusmodi est, vt ex illius ipsius scri-
 ptis melius refutari, quàm tua illa laude, &
 assen-

assentatione confirmari possit. Quinetiam
 in hac tua Pappi prædicatione illud verè
 præstas quod dicitur, *Mutuo muli scabunt.*
 Sed ad rem ipsam, vt dixi.

Famosissimi igitur illius tui libelli par-
 tes tres obseruasse mihi videor, Luca Osi-
 ander: Vnam, in qua de damnatione no-
 strarum, id est, orthodoxarum, quæ vbique
 terrarum diffusæ sunt, Ecclesiarum agis,
 quam in Nouo quodam nouæ doctrinæ
 corpore à sex vestris conscripto fieri ne-
 gas, quantumuis doctrinam ipsam (quæ in
 illis Ecclesiis palàm ac publicè communi
 omnium cōsensu docetur ac defenditur)
 tanquam à vero aberrantem illi damnaue-
 rit. Altera pars est ea, in qua de ipso no-
 stro dogmate disputas, quòd vbiquitati seu
 vbiquepræsentia corporis Christi à vobis
 inuestigata opponitur. Tertia denique est ea,
 in qua tu nimirum *ὁ Νόστος ἐπίσκοπος*, id est,
 alienæ vitæ grauiissimus censor Sturmius
 Sturmius, qualis sit, tanquã in speculo tan-
 dem ostendis. Nos igitur duas priores dun-
 taxat tui libelli partes examinabimus. Ter-
 tiam autem omitemus, quæ cum tota in-
 maledicendo posita sit, vtinam te ipsum il-
 lius satis pudeat, quam vtunque videaris
 in quendam tui libelli velut angulum de-

*Osiandri scri-
 ptæ scopus, &
 partitio.*

*Osiander suã
 ipse maledi-
 centiam præ-
 ficitur.*

trufisse: tamen per singulas non modo pagellas, sed etiam pagellarum sententias fusa apparet. Hanc igitur postremam libelli tui partem Sturmio relinqua, cuius vita illa præclare in luce hominum, atque in media ipsa Dei Ecclesia per septuaginta iam annos acta, tot præstantissimis hominum omnis ordinis & generis testimoniis collaudata, tot illustrissimorum, & Germaniæ, & Galliæ, & Angliæ Principum (quibus placuisse certè, Osiander, non vltima quædam laus est) tot, inquam, publicis, priuatisque laudibus ornata, faciliè tuas calumnias refutat. Ipse Sturmius pro se dicet, Orator optimus, quam tu eius laudem cum cæteras omnes magnâ inuidiâ sic illi detraheres, vt penè ne in subselliis quidè Grammaticellorum locum ei velles relitum, agnoscere tamen coactus es. Sed illud tamen te obiter, Luca Osiander, monedo, omnibus, qui Antisturmium tuum legerunt, istud cum primis mirum esse visum, quod abs te temeritatis accusetur Sturmius, quasi præter boni viri officium, & præter exempla vetustorum Christianorum huius causæ patrocinium suscepit. Egredia sanè hominis Christiani accusatio, & magnum scelus, quòd vir Christianus

*Ioannes
Sturmus Ar
geninensis
Academia
Rector, vir
qualis, &
quancus.*

*Calumniarū
Luca Osianderi in Ioannem Sturmium absterfio & depulſio.*

nus Christi Seruatoris, Regis, & Domini
 fui, atque etiam omnium nostrum Dei sa-
 cratissimam doctrinam, pro mensura doni
 accepti, tueri sit ausus! Nonne ex præce-
 pto Petri id fieri oportuit? Nonne fidei suę
 rationem quemlibet Christianum redde-
 re necesse est, seu voce, seu etiam, quum o-
 pus est, scriptis? An verò omnes, præter te
 vnum, mutos & pisces esse voles, Ostan-
 der? Vobis veritatem oppugnare licebit,
 nobis autem eam propugnare minimè cō-
 cedendum est, quò sit facilius vestra ad-
 uersus non repugnantes victoria? Quid i-
 gitur peccauit vir Christianus, qui in tan-
 tis Ecclesiarum Germanicarū distractio-
 nibus & morbis, pro suo in Ecclesiam Dei
 studio, remedium afferre tētavit? Nam vt
 Apollos illum prætermittam, qui cum mi-
 nimè esset ex duodecim Apostolis vnus,
 tamen constanter pro Euangelij doctrina
 differuit (adeò vt epistola ad Hebræos scri-
 pra eius esse fortasse videri possit) propte-
 réaque summopere ab ipso Dei spiritu lau-
 datur: vt Aquilam & Priscillam omittam,
 quos tamen Paulus *συνεργῆς* appellat: vt
 Andronicum & Iuniam, quos Paulus ait
 fuisse insignes inter Apostolos: quis nescit
 (si modò primis labris historiam Ecclesia-

1. Petri. 4.

Act. 18.

7. 24.

1. Cor. 16.

7. 12.

Act. 18. 7.

2. 6.

Rom. 16. 7. 3.

1. Cor. 13. 7.

19.

sticam attigit) cuiusuis ordinis doctos vi-
 ros Christianos contra Hæreticos pro fide
 Christiana pugnasse, etiam editis scriptis
 Aristides ille, qui (vt scribit Hieronymus)
 professione Philosophus fuit, Adriano Im-
 peratori fidei Christianæ Apologiam ob-
 tulit. Post Aristidem Iustinus Martyr etiã
 & ipse Philosophus contra Thyphonem
 Iudæum hominem, de religione Christia-
 na scripsit: idem Antonino Imperatori du-
 plicem Apologiam nuncupauit: Rhodon
 quoque minimè Theologiam professas,
 tamen contra Marcionitas præclarum ar-
 que vtile Ecclesiæ opus edidit. Quid A-
 grippam cognomento Castorem? Quid
 Athenagoram? quid Apollonium vtrum-
 que commemorem, qui, quanuis alias ar-
 tes profiterentur, Christianorum tamen
 monumentis celebrantur & nobis imitan-
 di proponuntur, quòd Christiani de do-
 gmate Christiano verissimè, piissimèque
 scripserint? Et quoniam omnium vestrum
 in bonis artibus Præceptorem *Sturmium*
 ad Grammaticos & Rhetores relegasti: ec-
 ce tibi ex Grammaticis, *Osiander*, & Rhe-
 toribus *Arnobium*, *Minutium*, & *Lactan-
 tium*, qui, vel à te ipso laudabuntur, quòd
 pro fide Christi luculenta scripta edide-
 runt.

Hieronymus
in catalogo
Scriptorum.
Euseb. lib. 4.
Histor. Eccle.
cap. 3.

runt. Scripsit temporibus Augustini pro
 suæ sectæ defensione Cresconius quidam
 professione Grammaticus. Cresconio re-
 spondit Augustinus, neque ei vitio vertit,
 quòd cum esset alterius professionis, tamē
 Christianus de Christiana fide scripsisset, si
 modò verè scripsisset. Neq; .n. quis dicat,
 sed quid dicatur, ait idē Augustinus, ani-
 maduertendū est. Nā etsi in Ecclesia Dei
 nō sūt oēs vel Doctores, vel Prophetæ: ta-
 mē quæ tua ista est, quæso, tyrannis aut in-
 vidia, nolle prolatū esse, si quid à Do-
 mino Deo aliis relatum est, quod ipse igno-
 res, & quod ille ex Dei verbo te docere
 possit: Et vt vetera illa exempla prætermi-
 tam, quis nescit nostro hoc seculo rena-
 scere Ecclesia, Ioachimū Vadianum, Io-
 achimū Camerarium, & alios plerosque,
 alias omnino, quàm Theologiam artem
 professos, de religione Christiana felici-
 ter, vtiliterque scripsisse? Præterea vt quā-
 vis hæc caussa non satis valeat, necessa-
 riis caussis adductus Sturmius Pappo iura
 Academiæ omnia violanti sese pro ratio-
 ne muneris, vtpote Rector (non autem, vt
 tu iniuriosè vocas, Dictator) opposuit,
 quemadmodum in illo suo triplici Anti-
 pappo eruditissimo scripto Sturmius ve-

rissimè demonstrauit. Neque etiam aduersarij insolentia passa est illum placidè hanc causam agere, sed in publicum theatrum & certamen etiam inuitum illum pertraxit. Peccauit-ne ergo, quia veritatem doctrinæ Christi defendit? Pacem Ecclesiarum conseruauit: & muneris sibi à Rep. iam pridem demandati dignitatem retinuit: Argentinensisiq. scholæ iura, ac tranquillitatem forti, constantique animo ipse uir senex contra nouorum Theologorum, tantquam adolescentum oratorum, furorem tutatus est? Maacte potiùs virtute, *Sturmi*, illud tuum generosum & verè heroicum pectus, illum senilem quidem, sed inuictum animum his perturbatoribus, tanquam fortissimus & Cato & Cocles hostibus istis Hetruscis in uestram Remp. irrupentibus obice: Christianam charitatem pro uiribus, quemadinodum facis, tuere. Nam quod Lucas Osiander facinus indignum putat, Ioannem Sturmium, qui minimè pastoris doctorisque Theologici munus profitetur: tamen pro fidei doctrina, & ueritate contra discipulum Pappum esse scribere ausum, Ecquis mortalium uel seculus, uel etiam reprehendendum unquam existimet? Imo uerò non summopere laudandum

dandum atque prædicandum iudicet?

Accedam igitur ad illa duo tui libelli capita, quæ confutanda suscepi. Quid er-

*Prima pars
Ostanderi
scripti.*

go in tuo illo Antisturmio tibi velis, age,

*Ostander dæ-
nat prima
parte sui An-
tisturmi om-
nes Ortho-
doxas Dei
Ecclesias.*

iam placidè inter nos, si id facere potes, mi

Ostander, quæramus. Prima tua aduersus

Sturmium disputatio est de nostrarum or-

thodoxarum Ecclesiarum, Gallicarum, An-

glicarum, Scoticarum, Belgicarum, Polo-

nicarum, Rheticarum, Helueticarum, Hi-

spanicarum, & Italicarum, quæ adhuc la-

tent, damnatione. In qua quæstione aduer-

sus te, tuæque ubiquitatis socios septem-

uiros, tria hæc vberrimis, atque solidissimis

argumentis Ioannes Sturmus probauit,

quod nos nunc quoque, Deo dante, de-

monstrabimus. Primum quidem vos non

posse: secundum autem vos eosdem non

debere damnare nostras Ecclesias. Ter-

tiū denique quū vos eas in nouo illo No-

uæ vestræ doctrinæ corpore cōdemnastis,

nequaquam legitimè id fecisse. Et quoniā

quæ à Ioanne Palmerio paucis antè men-

sib. edita est *Nullitatis protestatio* aduersus

illud idē Nouæ vestræ doctrinæ corpus va-

rias causas ostēdit, propter quas nullo mo-

do legitimū esse possit huiusmodi vestrum

contra nos Iudicium, quibus etiam suas

*Tria capita
disputationis
Sturmi ad-
uersus con-
demnationē
à Pappo fa-
ctam.*

*Quid verbis
damnandi
intelligat ex
Pappi The-
sibus Lucas
ostander.*

Sturmius adiecit, nos intra earum fines
 consistemus, quas tu magno labore cōfu-
 tare conatus es. Ideirco igitur negas te
 damnare nostras Ecclesias, quoniam non
 vt Magistratui tradamur puniendi: sed
 duntaxat vt iudicemur fugiendi nos dam-
 natis, id est, vt nostrum dogma falsum &
 labefactans fidei Christianæ fundamentū,
 ac propterea perniciosum esse intelliga-
 tur. In summa vis non ipsas personas no-
 stras à vobis condemnari, sed dogma no-
 strum duntaxat. Præclarè sanè & subtili-
 ter. Quasi verò quod à vobis fieri negatis,
 non sit ex vestra illa sentētia in nos condē-
 natoria omnino consequens & necessa-
 rium. Quis enim hæresin vnquam damna-
 uit vllam, vt ipsa per se hæresis, tanquam
 Chimæra quædam per se & extra subie-
 ctum, id est, extra hominem & personam
 hæreticam subsistens damnata censeretur?
 Ecquod vnquam vetus, recēsvē Conciliū
 hæresin anathemate feruit, nisi vt perso-
 næ, id est, homines ipsi, qui eam sequeban-
 tur, ac tuebantur, damnati quoque intel-
 ligerentur? Quasi verò Arianismus in ab-
 stracta quadam cogitatione primo illo Ni-
 ceno concilio à 318 patribus fuerit dam-
 natus: & non ipsi qui tunc permanebant,
 vel

*Doctrinam
 Ecclesiarum
 damnari non
 posse, quin
 ipse quoque
 Ecclesia dam-
 nentur, &
 persona, que
 in illis Ec-
 clesiis sunt,
 eamque do-
 ctinam re-
 tinent.*

vel qui postea futuri erant Ariani? Aut
 quasi qui postea sequutus est, Eutychni-
 mus: aut qui Arianismum præcesserat, Sa-
 bellianismus, absq. personis, hoc est, absque
 hominibus ipsis, qui istos errores profite-
 antur, esse queat? Quæ est igitur ista in-
 genij acies tam subtilis, vt accidens sine
 substantia & subiecto esse ac subsistere
 posse fingat? Ista sunt meræ nugæ.
 Nam inter sese sic nexu indissolubili con-
 iuncta sunt ista duo, vt qui hæresin aut er-
 rorem aliquem damnat, is eodem modo
 eadẽque sententia personas ipsas ita
 sentientes condemnet, ac eodem telo fe-
 riat. Et quid aliud palàm agitis, quàm ex pul-
 cro nihil penè aliud, quàm Zuinglianos, &
 Calvinianos tonatis? Quid vester ille Mar-
 bacchius postremo suo scripto nonne Cal-
 vinum apertè impetit? Nec verò illius
 nostræ sententiæ cõfirmatio meliùs, quàm
 ex ipso D. nostri Iesu Christi exemplo pe-
 ti potest. An non malum & peccatum dũ-
 taxat, vt non simul malos, & peccatores
 ipsos eadem sententiã cõplectatur & con-
 demnet? Lege vetus, lege nouum testa-
 mētum, vbi tuam distinctionem, Osiãder,
 inuenies? Certè nemo vnquàm tam sto-
 ridus Iudex fuit, nulla lex tam inepta, quæ

adulterium ipsum duntaxat, & non adulteros: furtum non fures: homicidium non homicidas: hæresin non etiam hæreticos, eadem vi & mente verborum comprehenderet. Itaque Christiani Imperatores sapientissimi, qui vel synodis piis ipsi interfuerunt: vel eas ex ipsorum Patrum sententia confirmarunt, vna eademque sententia, & hæreses, & personas ipsas hæresin defendentes (tanquam res inseparabiles) edictis suis sint complexi. Id quod vel

*Euseb. lib. 3.
de vita Constant. L. Concilii & L. Arianæ Codice de hæret. & Manich. To. 1. Conc. Ruff. lib. 1. hist. ca. 6. Hylarius in synodis.*

Toma 1. Conciliorum,

ex iis legibus satis intelligi potest, quæ tum à Constantino Magnò in Arianorum, Marcionitarum & Valentinianorum hæresin editæ sint: tum ab Arcadio & Theodosio Valentiniano, & aliis deinceps Imp. in Donatistas, in eosdem Arianos, Eutychnos, & alia huiusmodi hominum monstra sunt scriptæ. Nicenum ipsum Concilium, quod verissimum Ecclesiasticæ damnationis exemplar est, sic ait, *Eos autem, qui dicunt, erat tempus quando non erat, & antequam nasceretur non erat, &c. Anathematizat Catholica & Apostolica Ecclesia.* Chalcedonense concilium, Actio. 1. Ex Ephesina synodo repetita sic quoque ait, *Eos autem, qui audent fidem aliam proferre, &c. si Clerici sint aut Episcopi alienos à Clericatu*

Episcopatu decreuit sancta & magna syno-
dius. Quid Constantinopolitanum, quid
 Ephelinum, quid cætera citem, vbi hære-
 tici potius ipsi .i. personæ, quàm hæreses
 & dogmata in abstracto damnantur? De-
 nique audiamus Cyrillum ipsum, qui plu-
 rimis synodis & Ecclesiasticis damnationi-
 bus interfuit, imo etiã Ephelinæ præfuit.
 Ille enim sic in Ioanne Euang. lib. 4. scribit,
Qui prauitatem ipsam vituperat, illos repre-
bendit qui prauisunt. Quæ igitur noua est
 ista fraus, & dialectica, & Pappiana vel O-
 siandrica diuulsio rerum quæ diuelli non
 possunt, vt hæreses damnentur, neque ta-
 men eius sententiæ sectatores attingi eo-
 dem telo videantur? Meum dogma profligetur
 publicâ Ecclesiæ voce: ipse tamen,
 (qui illud & tueor, & foueo, & profiteor)
 pulcher, bonus, sanus, minimèque damna-
 tus intelligar? Nostrarum Ecclesiarum pu-
 blica fides, & confessio ab istis condemne-
 tur: ipsæ tamen Ecclesiæ sinceræ videan-
 tur, & ab iisdem intactæ, minimèque dam-
 natæ censeantur? Quæ tu noua es Sphinx,
 Osiander, qui nobis hæc dogmata & gry-
 phos proponas? Ex qua Germaniæ parte
 prodis, vt nobis tam inauditum quidpiam
 proferas? Distinguunt quidê Patres, quum
 aduersus Marcionitas & Manichæos de

Tertull. in
lib. de idola.

August.

tract. 43. in

Euang. Ioã.

1. Timot. I. y.
20.

2. Timot. 12.
vers. 17.

peccato & malo disputant, inter hominũ
malorum vitium, & eorundem naturam,
quoniam hominis vitium est actio natu-
ræ ipsi (quæ à Deo pura primũ creata
est) superueniens. Itaque quanquam vitium
in malis & sceleratis hominibus damnant,
humanam tamen ipsam naturam, cuiusque
authorem Deum nequaquam, vt quidpiã
malum, condemnât. Sed quid ista Patrum
distinctio ad tuam illam ineptissimam, at-
que ἀνομιαν distinctionem facit, vt no-
strarum Ecclesiarum publica confessio he-
retica, & fugienda à te tuisque censeatur,
nostræ Ecclesiæ non item? Longè sanè ali-
ter Paulus, qui quæadmodũ Phileti & Hy-
menæi errores damnat: sic ipsas quoque eo-
rum personas, vt ita dicam .i. ipsum quoque
& Philetum, & Hymenæum eadem senten-
tia & eodem fulmine perculti à se do-
cet, & vtrumque ab omnibus Ecclesiis fu-
giendum & Phileti errorem, & Philetum
ipsum. Quis enim, ista tam coniugata à se
se distrahere, ac diuellere potest, heresim &
hereticum? Quis pestem, sed non pestilen-
tiosos: quis perniciem, & non pernicio-
sos (quoniam & nos quoque, nostrumque
dogma sic nominas) quoque homines fu-
gere docetur? Quàm ista, quæso, sunt ab-
surda.

Surda. Itaq; quæ distinctio à vestris & in the-
 sibus Pappi probata, & in præfatione Noui
 illius Nouæ vestræ doctrinæ corporis repe-
 tita, & hîc à te recocta est, ea prorsus inane
 esse apparet, Idque vel Andrea
 Pouchenio (qui è tua sodalitate est) teste
 locupletissimo. Ergo id facitis ex magno
 astu, vt simplicibus & pacis amantibus ho-
 minibus imponatis, qui vestras istas con-
 demnatorias sententias, censoriasque no-
 tas prorsus improbât, velut incêdij Eccle-
 siarû distractionisq; irrecôciliabilis semina.

Quanquam vtinam, Osiander, tu vera di-
 ceres, neque contra tuam istam orationem
 tuum collegarumque tuorum & factum &
 conscientia apertè testaretur. Nam si
 dogma tantum, & non personas pessequi-
 mini, cur tot viros pientissimos, benè de
 Rep. Christiana meritos, addo etiam præ-
 ceptores vestros, ex suis sedibus in exilium
 pepulistis? Vnde illa tot Academiarum
 Germanicarum solitudo? vnde tot studio-
 sorû gemitus, præceptores suos optimos
 & doctissimos viros requirentium? vnde
 târa priuatarum scholarum hodie in Ger-
 mania vestra vastitas? Neq; quum hæc di-
 co, illos propriè accuso, quorum bonitate
 & facilitate iam pridè abutimini: sed vos,

*Osiander es
 socij reipsa
 personas ipsas
 quarum do-
 gma da-
 mnant, per-
 sequuntur &
 in exilium
 agunt.*

vos,inquã,istorum omnium malorum auctores coram Deo & hominibus accusos proculdubio tandem istius in Ecclesia tam nefandè vsurpatæ tyrannidis rationè redituros. Sed age, vt ipsum nudum dogma damnari aliquando possit, videamus quo iure istud nunc à vobis sit factum, fieri enim non debuisse Sturmius verissimè contendit. Primùm igitur hoc affert Sturmius, Nos à vobis, qui Lutherani dici vultis, minimè damnari posse, ne cum in verbis potiùs quàm in rebus ipsis vtrique dissentiamus, vos ipsos eadem condemnatione inuoluatis, qua nos nostrumque dogma

ostender & socij non possunt damnare nostras Ecclesias, quin suos preceptores, & Lutheri ipsum eadem sententiã condemnent.

cõdemnatis. Eorum enim, qui primi hanc de verborum in Cœna Domini interpretatione quæstionem mouerunt, huiusmodi ratio tum loquendi, tum scribendi fuit (quoniam suas phrases quisque retinere maluit, quàm alteri cedere) vt verbis potiùs, quàm re dissentirent. Quales primi illi Lutherus, Zuinglius, & Oecolampadius fuerunt, de quibus Sturmius loquitur. Id quod cum ex colloquio Marpurgensi apparet, tum ex iis literis quas ipsi vterò citroque dederunt, quãsq; etiam Lutherus ipse ad amplissimum Senatum, & Ecclesiã Tigurinam disertissimè scripsit. Fatetur enim

enim ingenuè facillimè de toto hoc negotio inter sese (si modò vocabula quædam vel semouerentur, vellenirentur) conuenire posse. hoc Melanthon, hoc Bucerus, hoc Sturmius, hoc Capito, hoc Calvinus (qui omnes illius contemporanei fuerunt) ex ipsius vtriusque partis scriptis liquidò comprobarunt. Extat sanè inter Epistolas Caluini confessio Fidei pag. 289. à Farello, Caluino, & Vireto Helueticarum Ecclesiarum fidelissimis pastoribus cõmuni cõsensu edita, cui apertissimè Bucerus, atque Capito subscripserunt. Est inter Oecolampadij viri eruditissimi epistolas pulcherrima disputatio, ex qua non de re ipsa Sacramenti, sed de modo tantum præsentie carnis Christi in Cœna Domini dissidium esse inter se & Lutherum apertè cõfiteretur. Libellus nuper ab Ambrosio Volffio viro vnde quaque doctissimo editus est, qui inscribitur, *De confessione Augustana*, vbi concordia M. Lutheri cum M. Bucero & Helueticis Ecclesiis luce ipsa meridiana clariùs demonstratur. Atque hæc omnia nunc breuiùs, Osiander, recito, quoniã locos annotasse, & indicasse bonis viris satis est: & eadem repetere, atque transcribere velle nihil aliud esset, quàm telam, quod

Lutherum ab Oecolampadio & Helueticis non in re, sed in verbis tantum dissensisse.

Pag. 2.

aiunt, Penelopes retexere, & molestâ repetitione hominû ingenia enecare. Quid igitur contra tam apertam veritatem vel fingere potuit Osiander? Respondet non quidem de Luthero, & Zuinglio & primis illis huius cõtrouersie disceptatoribus, sed de se & suis, nimirû à suis aucta esse postea hæc disputationum capita. Id quod nec ipse quoq; Pappus in respõsione ad Ioan-nem Sturmium priore diffitetur. Et certè sic euenisse fatemur. Sed vnde tamen hoc malum exortum est, nisi à vobis nouas in dies tuendæ vestræ doctrinæ rationes cõ-miniscentibus? Nam & *Vbiquitas* corporis Christi (de qua aliquid feruore disputationis dixerat Lutherus, ita quidem vt nominatim, teste etiam ipso Pouchenio, quaestionem de *Vbiquitate* minimè mouendam esse testaretur) vt noua quædam Regina in lucem, & solium à vobis authore Bren-tio euecta est, & Ascensio Christi in cœ-lum in ipsius corporis Christi disparitionem duntaxat & euanescentiam inter hæ-sce inferiores mundi nubes transformata est: & eiusdem Christi sessio ad dextram patris cum vnionis hypostaticæ articulo confusa est. Corpus denique illud Domini nostri Iesus Christi glorificatû in tertium quod-

Discordie ca-pita aucta es-sent à recentio-ribus, quæ in-ter primos i-psos cõtrouer-sie authores minimè erant cõtrouersa.

quoddam maiestatici corporis genus veteri Ecclesie orthodoxae prorsus inauditum commutatū est. Ita nimirum foecundus est error, & qui parvus erat à principio tādē nimis altercationibus vestris euasit ingens & immane monstrum: Sic aucta sunt igitur dissidia: sic est & in rebus & in verbis orta dissensio inter recentiores, quae de rebus ipsis nulla prorsus inter primos istos huius controuersiae disceptatores fuerat. Negat ergo Osiander de sola verborum formula in Cæna Domini explicanda inter nos cōtrouersiam iam versari: sed de rebus ipsis potius agi. *Quod de Cæna Domini Cingliani* (sic enim iste, ut se oblectaret, nos vocat) *differunt & splendidus ac magnificis verbis affirmant in Cæna Domini reuera corpore & sanguine Christi pasci animas nostras ad vitam aeternam in eo quidem nostras phrases imitantur, ut idē cum nobis sentire videantur: quod tamen nō de sacramentali manducatione, uti nos: sed de spirituali tantum intelligunt.* Atque ut quā duae manducationes istae inter se diuersae sint & dissimiles, doceat, verbosam de utroque manducationis genere disputationē pag. 7. 8. 9. & 10. instituit. Denique ita utramque inter se committit, ut vna cum altera nun-

^I
Argumentū
Osiandri, ut
probet nos in
re ipsa à Lu-
thero, veris-
que Lutherani
dissentire.
Pag. II.

quam consentire possit. Eius igitur sententiam paucis complectar. Spiritualem corporis Christi manducationem definit eam esse, quæ sit semper extra Sacramentorum, id est signorum usum: sed sola fide. De hac Ioan. 6. agit Christus, *quæ nihil aliud est, ait Osiander, quàm credere.* Hanc Spiritualem māducationem, & omnibus, & semper & quouis tēpore fieri debere atque etiam necessariam esse concedit. Denique semper quoque esse salutarem: dixit enim Christus de hac Spirituali manducatione, *Qui edit carnem meam & bibit meum sanguinem habet vitā aeternam: item, In me manet, & ego in eo.* Sacramentalem verò manducationem carnis Christi in sacra Cœna neque semper, neque omnibus necessariam, neque item cuius sumentis salutarem esse. Quidam enim Cœnam Domini ad iudicium sumere, ait Paulus. Hæc igitur est brevis longæ illius Osiandri orationis summa, ut ostendat nostram confessionem ab eorum dogmate, in sancta Cœna Domini nō in verbis tantum, sed in rebus ipsis dissentire. Hoc autem totum quale sit perpēdamus. Primum in superiori Spirituali māducationis definitione hoc vitiosè ab Osiandro scriptum est, *spiritualiter*

manducare carnem Christi, & bibere ipsius sanguinem nihil esse, quàm in ipsum credere.

Causam enim instrumentalem cum illius effectu manifestè confundit, quod in accurata rei alicuius definitione, & explanatione minimè ferendum est. Dixit quidem

Spiritualis manducatio non rectè definitur ab Osiandro. Prima ratio.

Augustinus de hac ipsa Spirituali manducatione agens *ut quid paras dentes & ventrem? Crede, & manducaſti*, quod iste fortasse in animo habuit cum illa sua scriberet:

Augusti. in lib. de Remed. Panitent.

sed non perspexit homo iste præceptus, ab Augustino ipso his verbis, fidem ut causam: māducationem verò ipsam Spiritua-lem ut effectum inter se conferri, & collocari. Alioqui si *credere & manducare* vna & eadem res esset ex Augustini mente, quid hac oratione fuerit ineptius, *Crede & manducaſti. i. Manduca & manducaſti*. Nam credere in Christum, & edere Christum vel carnem eius, inter se tanquam prius & posterius differunt: sicuti ad Christum venire, & Christum bibere. Præcedit enim accessus & apprehensio, quā sequitur portio & manducatio. Ergo fide Christum prius recipimus ut habitet ipse in nobis, siamúsque ipsius viux carnis & sanguinis participes, adeoque vnum cum ipso. Ex quo fit, ut ipsa Spirituales manducatio car-

nis Christi sit opus ac effectum fidei, non autem ipsa in Christum fides. Itaque notatione definitioneque aliud est spiritualis manducatio, quam credere in Christum. Quod tamen nondum fortasse perceperat Osiander. Secundo verò loco negamus à nobis illa duo manducationis genera inter se confundi. Atque nostræ sententiæ fidem faciunt, vel ipsa Caluini verba, qui in cap. 6. Ioan. vers. 54. ad hæc verba Iohannis. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam,* ita commentatur, *Ex his verbis palam apparet perpetuam de Cæna exponi totum hunc locum. Nam si verum esset quicumque ad sacram Domini mensam se ingerunt, carnis & sanguinis eius fieri participes, omnes similiter vitam referrent. Scimus autem multis in exitium cedere. Et certè ineptum fuisset, ac intempestiuum de Cæna tunc disserere, quam nondum instituerat: ideo de perpetua fidei manducatione eum tractare certum est.* Hæc Caluinus, quibus nihil magis perspicuum esse potest, ut intelligat Osiander, neque à nostris spirituales manducationem cum sacramentali confundi: neque etiam Iohannis locum à nobis ad Cænam Domini propriè & singulariter referri. Ex qua vna confusione

Secunda ratio qua refutatur Osiander.

futione ostendere conatur Osiander no-
 strum cum Luthero dissidium non in ver-
 bis tantum: sed in rebus ipsis positum esse.
 Selneccerus verò vnus ex ista caterua, &
 iam factus Lypsię Vbiquitarij erroris ante-
 signanus in lib. inscripto *Necessaria repetitio*
doctrinae de Cæna pag. 18. & 19. de hoc nego-
 tio ita anno Domini 1578. scribebat, vt in-
 ternos & Lutheranos non de fructu, aut
 dere ipsa sacramenti: sed de modo tantum
 mäducationis certamē esse fateretur. Oe-
 colampadius quoque, cui certē quidem i-
 stius controuersiaē status erat notissimus,
 in cruditissimo illo dialogo sic disertē
 ait. *Natha. Ex dictis liquet vtrunque in con-*
fesso esse, adesse Christum in Cæna, mäducari-
que carnē & sanguinē eius. Oecolamp. Dis-
sidium magis est de modo presentiaē vel absen-
tiaē, quam de ipsa presentiaē vel absentia.
Nemo enim tam obtusus est qui asserat omni-
bus modis adesse vel abesse Christi corpus.
 Quamobrem apertē calumniatur Osiander,
 quū toties inculcat hęc duo manduca-
 tionis carnis Christi genera à nobis nō di-
 stinguī: & quum ait nobis cum iis, qui ve-
 rē & sincerē sententiam M. Lutheri se-
 quuntur, certamen esse de rebus, & non
 de verbis, quib. ipsius rei. i. corporis Chri-

*Helueticis Ec-
 clesis dissidiū
 cum Lutherā-
 nis esse nō de
 re: sed de mo-
 do tantum præ-
 sentiaē.*

sti præsentia denotetur. Quæ nisi nobis
 absolvendis sufficiant, legatur Heluetica
 postrema cōfessio, cui nostræ omnes Ec-
 clesiæ subscripserunt: in qua disertis verbis
 Spiritualis māducatio Christi à Sacramē-
 tali distinguitur. Præterea (in quo tertium
 definitionis & sententiæ Osiandri vitium
 est) illud consequens esse nequaquam con-
 cedimus: vt quia Spiritualis illa manduca-
 tio carnis Christi (de qua mentio est apud
 Ioannem cap. 6.) ab ea differt, quæ in Cœ-
 na fit, & Sacramentalis est, vtraque inter
 se neque consentire, neque simul esse pos-
 sit. Nam in Cœna Domini vtraque man-
 ducatio concurrunt in iis, qui ex fide signis
 vescuntur. Illi enim & Sacramentaliter &
 Spiritualiter corpus Christi simul edunt:
 Sacramentaliter quidem, dum panem &
 vinū S. Cœnæ edunt & bibunt: Spirituali-
 ter autem, dum fide ipsum & essenziale
 corpus & sanguinem Domini nostri Iesu
 Christi reuera participant. Hic autem est
 istius Osiandrici & Vbiquitatorum or-
 mnium erroris fons, Quòd in Sacramen-
 tali manducatione (vbi ipsemet Christus
 editur, & non tantum signa) fidem mini-
 mè requirunt. Itaque aiunt in Sacramen-
 tali manducatione *ipsummet corpus Christi*

Tertia ratio.

*Manducatio
 Spiritualis &
 Sacramenta-
 lis concurrunt
 in sacra Cœ-
 na.*

*Sacramenta-
 lis manduca-
 tio neque in
 S. Cœna, ne-
 que alibi cō-
 mune spiri-
 tuali à nobis
 confunditur,
 etsi sæpè v-
 tramque cō-
 currere dici-
 mus.*

ne ipso nostro edi & sumi: & ipsummet sanguinem ore sumi & bibi. Vnde ineptissime concludunt Sacramentalem manducationem à nobis in merè Spiritualem conuerti ac mutari, quum in S. Cœna fidem requiramus, velut os ad ipsam Christi carnem edendam omnino necessarium. In quo certe Vbiquitarij omnes grauissimè, quemadmodum dixi, labuntur, magna harum vocû *Sacramentalis & Spiritualis manducationis* ambiguitate. Sic enim eas inter se opponunt & committunt, vt vna alterius nequaquam sit obfignatio. Atqui manducatio Sacramentalis subseruit ei, quæ Spiritu-
 alis est: & eadem manducatio simul & Sacramentalis & Spiritualis quoque sæpe est. Quod vt fieri posse omnes intelligant, *Sacramentalis manducatio duplex est: & quæ spiritualem manducationem coniungit etiam habeat.*
 fidoceo. Sacramentalis manducatio duplex est, vna, per quam signa duntaxat, nempe panis & vinum Cœnæ à sumentibus eduntur, minimè autem res signata participatur. Hæc merè Sacramentalis est, quia neque Spiritualem est, neque fidem coniunctam habet, neque carnem ipsam Christi: sed signa tantum carnis edit. Hac manducatione hypocritæ, & indigni, & mali homines impœnites, dum ad mensam Domini accedunt, signa duntaxat car-

Sacramentalis manducatio est duplex: & quæ spiritualem manducationem coniungit etiam habeat.

nis & sanguinis Domini nostri Iesus Christi sumunt, non ipsum Domini corpus. De hac dixit August. *Iudas Domini proditor sumpsit Panem Domini, non Panem Dominum*: De hac idem quoque in Ioan. Euang. tract. 27. ait, *Qui non manet in Christo, & in quo non manet Christus, proculdubio nec manducat spiritualiter carnem Christi, nec bibit eius sanguinem, licet carnaliter & visibilibus premat dentibus sacramentum corporis & sanguinis Christi*. Altera est per quã & signa, & res signata .i. ipsa quoq. Christi caro & sanguis in eadem S. Cœna eduntur, bibunturq;. Hęc & Sacramentalis est & Spiritualis, & fidem requirit, quæ & signa, & verè Christum quoque ipsum sumit. Hęc manducatione verè fideles tantum, & Digni, & Pœnitentes, (dum ad Domini mensam ad eunt) percipiunt simul & signa, & rem ipsam significatam: quanquam tamen vtrumque neque eodem modo, neque eodem instrumento. Signa enim sumunt ore corporis: rem autem significatam, id est, ipsum corpus Christi ore animi .i. fide: signa ipsa præsentia corporali, & locali præsentia modo: Rem verò significatam .i. Carnem & sanguinem Christi virtute quidem, spiritu, ac efficacitate

te sua præsentem, corporalis autem, & localis præsentia modo longissimè absentem. Sic igitur est Sacramentalis manducatio duplex. Quemadmodum enim Sacramentum significat, vel signum duntaxat, vel totam institutionis Christi actionem: sic manducatio Sacramentalis est, quæ vel signi tantum: vel totius Christi beneficii .i. & signi, & rei ipsius in signis demonstratæ summptionem coniunctam habet. Sed uti Sacramentalis manducatio duplex est: sic & Spiritualis. Nam quæ Spiritualis dicitur, aut merè Spiritualis est, quæ est ea, quæ fit sola fide, absque ullo signorum usu, de qua apud Ioan. cap. 6. propriè loquitur Christus: aut eadem etiã signorum, tanquam sigillorum accessione, & adiunctionem habet, quibus quasi vestitur, atque ornatur, qualis fit in Cœna Domini, omnibusque aliis sacramentis. Ex quo fit, ut pessimè concludat Ubiquitarij, dum fidem in S. Cœna ad ipsam Christi carnem edendam, & sanguinem bibendum requirimus, Spiritualem manducationem, (de qua fit à Ioanne mentio) cum Sacramentali (quæ in Cœna Domini instituta est) à nobis confundi, quasi nunquã eas vel separaremus, vel distinguamus. Sed illi ipsi

Spiritualis manducatio duplex: una auiem habet Sacramentalem manducationem adiunctam.

potius errant, & quidem turpissimè, qui absque fide essentialem, ut appellant, ipsam Christi carnem edi, & essentialem sanguinem bibi contendunt, id est, qui volunt aliquid sine sumptione, sine ore, sine dentibus ad illud destinatis ac necessariis posse tamen manducari. Hæc enim omnia sola fides in ipsius Carnis Christi esu & sanguinis potu præstare potest, quia sola siue cum Cœnæ signis, siue extra Cœnæ signa Christum apprehendit, sola edit, sola nos illi incorporat, sola denique nostræ cum eo vnionis, ac per eum viuificationis instrumentum est, idque etiam omnino, id est, necessitate, ut aiunt in scholis, absoluta, necessarium. Quod si hîc excipiant Vbiquitarij quod solent, Paulum de indignis dixisse eos māducare corpus Domini, illiusque sumpti reos esse, illud Vbiquitariis pernegamus. Aperta enim sunt Pauli verba, qui ait *indignos Panem, & poculum Domini*, id est, signa ipsa edere, non autem ipsummet Christi corpus. Et quòd eosdem tamè vocat corporis, & sanguinis Domini reos, idcirco vocat Paulus reos, quòd ipsum corpus Christi ederint: neque idcirco illi iudicium sibi accersunt, quòd sumpserint: sed quòd

Ephes. 3. ver.

6. & 17.

5. vers. 30.

1. Corint. II.

vers. 2. 28.

quòd sumere corpus Domini neglexerint. Itaque non discreuerint hunc Panem Sacramentum à reliquo genere Panis, ac cibi vulgaris. Ipsa enim caro Christi sumpta nunquam non & salutaris, & viuifica est: & qui eam edit, vitam æternam sibi sumit, nunquã autem iudicium, condemnationemque suã manducat. Sed hoc perpetuo errore & se, & alios homines isti decipiunt, & inuoluunt, quòd uolunt essentialem carnem, & sanguinem Christi coniuncta esse re ipsa inseparabili nexu, & situ loci cum Pane & VINO ipso Cœnæ Domini. Cõtrà verò Prosper, & qui dem præclare, *Qui discordat à Christo, ait, nec carnem Christi manducat, nec sanguinem bibit, etiam si tanta rei Sacramentum ad iudicium sua presumptionis quotidie indifferenter accipiat.* Ex quo quartũ quoque Osiandri uitiũ apparet, in superiori illa differentia à se inter Sacramentalẽ & Spiritualẽ carnis Christi manducationem allata: nimirum, & cum in Sacramentali mânducatione semper ipsam carnem Christi edi existimet, & scribat, eandem tamen manducationem negat esse semper salutarẽ. Quæ duo sunt inter se prorsus pugnantia planèque aõv-gata: quasi vsquam esse possit ipsa Christi

August. in
Ioan. Euãg.
tract. 62.

Quarta ratio, cur Sacramentalis & Spirituales manducationes ab Osiandro & Viquitaris non rectè intelligantur.

caro, Osiander non & viua & viuifica summentibus. Qua eam virtute priuare magis absurdū est, quā ipsum Solem luce: Hominem ratione: Terram pōdere: & Ignem suo calore. Sed carnem eam, quæ figuratē dicitur, id est, Panē & vinum Cœnæ (quæ μετωνυμικῆ ac Sacramētali locutione corpus & sanguis Christi appellantur, quoniam, vt Cyprianus August. & Theodoret. docent, illa sacra signa rerum à se signatarum nomen propter analogiam accepere) pro ipsa re. i. pro ipsamet carne, & sanguine Domini magnā animi hallucinatione isti confundunt. Quæ quia pluribus persecuti sumus, habentque penè omnium, quæ sequuntur postea, sophismatum solutionem, reliquas Osiādrici libelli rationes iam breuius perstringemus.

pag. 11.

2.

Argumentū
Osiandri, vt
probet nos à
Luthero in
re ipsa dissen-
sive.

Subiicit igitur Osiander, vt diffidium hoc nostrum cum suis esse implacabile, neue vllam pacis & concordie inter nos & suos ineundæ relictam rationem quisquā existimet, subiicit, inquam, ista: *Qui dicunt corpus Christitanto locorum interuallo à Cœna Domini abesse, quantum summum calum à terra distat, idem nobiscum non sentiunt: hoc verò Calvinus, hoc Beza dicunt. Ergo nobiscum in re non sentiunt.* Respondeo, hoc quidem

quidem & dixisse & sensisse antea piæ memoria virum I. Calvinū, & id sentire nunc quoque Bezā, nimirum, ipsum Christi corpus à signis ipsius præsentia corporalis modo & situ tam procul abesse, quàm distat cœlum à terra: Addo verò hoc idem docuisse & pios ac orthodoxos patres, velut Augustinum, Cyrillum, Theodoretū, Vigiliū, & alios quamplurimos, quemadmodū in Possiaceno colloquio ab eodem Beza feliciter actō luculenter est demonstratum. Ergo vobiscū sancti illi & orthodoxi patres nō faciunt, sed nobiscum. Sed in hac nostra, nostrorūque sententia recitanda manifesta Osiandri calumnia hæc primum apparet, quòd perinde nos accuset quasi dicamus corpus & sanguinem Christi à Cœna ipsa & non à signis distant abesse eo, quod commemoravit, spatium. Quod falsum est. Deinde his verbis non omnem ipsius Christi carnis & sanguinis præsentiam secludimus, sed eā tantum, quæ ab Ubiquitariis statuitur, nempe *omnipresens* quam appellant, id est, quæ corporalis præsentia modo fit, quoniam ista coniunctio, & hic præsentia modus localem corporis Christi situm in his terris necessariò propter corporis veritatem requi-

Verba nostra de distantia ipsius corporis & sanguinis Christi à signis quomodo Ubiquitarij corrumpant.

rit: & idcirco aut eius detractionem de
 cœlo, aut diffusionem, ac dilatonem eius
 in immensum: aut vnus & eiusdem Chri-
 sti corporis multiplicationem inducit.
 Quorū nihil est non horribiliter blasphe-
 mum. Sed vide, Osiander, quid quantū-
 que tibi largiamur. Fatemur enim ipsi car-
 nem Christi Domini cum signis in S. Cœ-
 na etiam adesse: sed *ἐνεργητικῇ, καὶ ὁρατικῇ,*
 ac denique Sacramentali & pactionali:
 non autem *ὁρατικῇ,* aut *σωματικῇ παρουσίᾳ,*
 vt tu, Selneccerus, & tui omnes aperte
 sentiunt, ac loquuntur. Quamobrem nō
 erant ita præuaricatoriè interpolāda, vel
 malitiosè recitāda nostræ sententiæ ver-
 ba: sed, quemadmodum à nobis & enun-
 ciantur & intelliguntur, exponenda.
 In quo tamen ipso quid aliud facis,
 quàm quòd rancidam illā Papistarum in
 nos calumniā recoquis, quam antea tam
 aperte, tamque solidè, & toties repulimus,
 vt satis absterfa videatur. Denique nega-
 mus, etiam quum ita loquimur, ex nostris
 illis verbis colligi posse nos in re ipsa Sa-
 cramenti dissentire à Luthero, aut ab iis
 qui sentiunt ipsam carnem Christi nobis
 ex fide sumentibus in S. Cœna dari ac cō-
 municari. Id quod in quæstione versatur,
 &

& tibi aduersus Sturmium probandum fuit. Nam ad huiusmodi communicationem neque presentia localis, corporalisve ipsius carnis Christi situs necessarius est, neque nostrorum corporum cum corpore Christi contactus, cum & fiat virtute Sp.S. & merito sit mysticus & spiritualis, & ad spiritua- lem vitam totus referatur. Sed ne in reliqua disputatione obruere potius longa oratione Lectorem videamur, exemplo Osiandri, quam apertè, simpliciter, & nu- dè de ipsa doctrinæ nostræ veritate dice- re, argumenta ipsius omni verborum or- natu tanquam fucò, & pigmèto detractò, proponemus & confutabimus.

Ait igitur Osiander. *Qui nos sarcopha-
gos, hemipotas, Cyclopas appellant: qui hanc
controuersiam comparant cauda equina: ac
excrementum Sathanae vocant: qui Deum Pa-
naceum nominant eum, qui pro vero Christo
in S. Cœna substituitur, illi nobiscum certè non
sentiant.*

Pag. 12.
3
Argumen-
tum Osiandri
ut probet nos
in re ipsa à
Luthero ve-
risque Luthere-
ranis dissen-
tire.

Respondeo. Bona verba, Osiander. Neque enim hæc de Cœna ipsa sacratissi- ma Christi quisquam nostrum dixit: sed de horribili illo & tam funesto toti Chri- stiano orbi *Vbiquitatis* monstro duntaxat diximus, & de iis, qui illud pertinaciter in-

Vbiquitatis
nouum com-
mentum cur-
à nobis atris
coloribus pin-
gatur.

uehere volunt *Excrementum autem Sathanae* Beza nõ de nostra controuersia, sed de abominando Missæ sacrificio vsurpauit, quemadmodum ex ipsius scriptis apparet. Quò verò quæpiam hæresis aduersus sanctissimam Christi doctrinam grauior est, & tetrior: eò grauiori quoque vocabulo est denotanda. Sic Patres sui temporis errores vocant passim (vt ex Tertulliani, Epiphaniij, aliorumque scriptis apparet) & meritò quidem, Aspidis semen, Leprâ, Scorpionem, Draconem, Erucam, Zizania, Venenum, & cæteris similibus vocabulis, quibus horrorem piis incutiant, ab eaque abstineãt. Sed & vos ipsi in synodo Torgensi apertè *Vbiquitatē* damnastis, & nobiscum facitis, vt iã miror te propterea optimo illi Sturmio tã grauius succensere, quòd eam piis, ac orthodoxis omnibus odiosam (quod tu per omnes casus *Vbiquitatem declinare* scurriliter vocas) reddiderit, ac infinita eius *βλασφημία* doctissime detexerit. Ergo ista vocabula (quæ tu, tanquã iis vehemẽter gaudeas, sæpissimè, ac inuidiosissimè repetis) non ipsam sacrosanctam Domini Cœnam attingũt: non immensum illud & incomprehensibile Christi beneficium, quod ille benignissimus

Torgensis Synodus Saxonica *Vbiquitatem apertè damnauit.*

gniffimus nobis in ea largitur, ferunt: nō gloriosam, & verè adorandam à nobis illam Christi carnem (quia caro est Vnigeniti) gloriâ etiam angelis ipsis beatis inenarrabili exornatam spectant: aut vlllo pacto (ita Deus ipse grauiffimus nominis sui vindex fit nobis in extremo illo iudicio testis) tantum, tamque augustum Coenæ mysterium aspergunt: sed terribimum *V-biquitatis* dogma perstringunt. Non solum enim illa carnalem ipsius carnis Christi manducationem pro spirituali substituit: sed & Incarnationem Christi, & Ascensionē, & Sessionem eiusdem ad dexteram Patris, vt ante diximus, ac deniq; totam ipsius humanæ Christi naturæ veritatem, & *oinovomian* cum Eutychem, & Monothelitis, & Acephalis semel ac funditus euertit. Et hæc quidem ab Osiandro in ea disputatione dicta sunt contra Sturmium: vbi nostras Ecclesias non posse à Lutheranis damnari docet Ioannes Sturmius.

Docuit verò secundo loco, etiam si damnandæ essent, ab istis tamen damnari minimè debuisse. Ad quam disputationis partem, quemadmodum idem quoque Osiander respondeat, ecce videamus. *Ini-*

Osiander & socij non debent damnare nostras Ecclesias: quia nō nos, sed illi ipsi errant.

quum est, ait Sturmius, ut plures Ecclesias à paucioribus: pia & orthodoxa ab ijs, quæ nova dogmata inuehant: doctiores viri ab indoctioribus hominibus damnentur: quod tamen Ubiquitarj in illo suo Novo Nove doctrina corpore nullo pudore faciunt. Huic robustissimo in suos vibrato telo quid opponit Osiander? Plures quidem in speciem solutiones: sed re ipsa *χρησφύρα* tantum, & *σοφὰ φάρμακα*, quibus elabantur, non purgentur isti. Nam fatetur quidem ipse esse inhumanum totas Ecclesias damnare. Primum igitur respondet Osiander, *Errantiū multitudinem nullum errori patrocinium asferre*. Sed hoc quid ad nos? Hoc quidem tibi, Osiander, concedimus, ubi de erroribus vel per se manifestissimis, vel legitima præcunte cognitione damnatis agitur. Sed de hoc ipso totum inter nos certamen est, utri errent, tunc, an nostri. Nam dum nos errare præsumis, tu tibi, id est, ex nondum victo hoste temerè victoriam & triumphum canis. Certè si qui Christum veram naturam humanam assumpsisse: & semel assumptam in cælos secum intulisse, & adhuc in cælis retinere ex Dei verbo docent, non errant: non erramus. Sed si ij, qui articulos fidei præcipuos evertunt,

Pag. 13,
Primum sub-
terfugium
Osiandri ad
argumentum
Sturmi.

(dico

(dico & Incarnationem, & Ascensionem & Sessionem Christi) errant: vos erratis.

Si qui inaudita piæ, & orthodoxæ vetustati dogmata in Ecclesiam inuehunt, errât: vos Vbiquitarij erratis. Ergo quod nos errare præsumis, id de te, tuisque, Osiander, senti, & rectè senseris: & tuorum multitudinem ex eo nullum vestro errori patrocinium habere debere rectè contra te, nō contra nos, concluderis. Deinde verò re-

spondes, *Dum errores, quos vocas, nostrarum Ecclesiarum damnatis, nequaquam tamen nostras quoque Ecclesias à vobis condemnari:*

Secundum subterfugium Osiandri, ad idem argumentū Sicut m̄j.

sed hoc tuum subterfugium, quoniam abundè suprà confutavi, pluribus iam non persequar. Ergo de hoc tuo præsidio depulsus, ad tertiam responsionem confugis, & ais, *Totas Ecclesias nostras non amplecti ista dogmata, quæ vos priuatis iudiciis, atque sine synodo legitima anathematizatis: quoniam Dominus inter nos atque in nostris Ecclesiis, vt tu diuinas, sibi septem hominum millia reseruauit, qui non curuant genua coram Baal, vt loqueris: id est, qui veram & orthodoxam fidei nostræ confessionem, etiam inter nos ipsos non sequuntur.* In quo primùm vide, Osiander, quid dicas, qui nostram doctri-

Tertium subterfugium Osiandri.

nam *Baal* appelles. Quàm verò nomen istud *Belial* melius tibi, tuæque, *Osiander*, doctrinæ quadrare demonstrarem, si retaliare libeat. Respondeo igitur, merum esse animi tui figmentum, quòd existimas vel aliquem vnum in nostris omnibus Ecclesiis reperiri, qui vestram de *Vbiquitate* vel *Vbiquepresentia* corporis Christi dogma probare, & amplecti sustineat. Nemo de nostris *Majestaticum* illud vestrum corpus adhuc nouit: nemo *Ascensionem* Christi credit esse eius ludicram euascentiam in has inferiores nubes, quòd verè est *Manicheanum* & *Marcioniticum*: nemo verum illud Christi corpus sine loco, sine circumscriptione, sine terminis, illque quantitatem ipsius definiens cogitat, quoniam id est prorsus ex Dei verbo *adūvator*, & tamen à vobis, tanquàm *Christianæ fidei fundamentum* & positum & assertum. Quare cùm quilibet (nedum vt septem millia excipias) in nostris Ecclesiis nostrum illud dogma, quòd damnas, approbet, & amplectatur: certè dum illud damnas, & vniuersas nostras Ecclesias, & singulos pios, qui nostram doctrinam amplectuntur, iam, vel templo teste, aperte cõdemnas. Sed quia iam personas ipsas da-

mnare

innare manifestè à nobis conuinceris, Quartū sub-
terfugium O-
 quarto loco distinguis inter ouiculas, & Pa- siandri.
 stores. Hos enim solum à vestris damnari: il-
 las autem non item, concedis. Quasi verò te,
 vel Iurisconsulti ipsi docere nō potuerint,
 similem culpam esse in ouiculis prohibita L. culpa
Cod. de Ma-
themat.
 discere, & in pastore prohibita docere:
 quasi etiam à Domino nostro Iesu Christo
 disertis verbis non damnentur ij, qui du- Math. 15.
vers. 14.
 ces cæcos cæci ipsi sectantur. Itaque vtri-
 que & Pastores, & oues damnandi, plecten-
 dique etiam iusto Dei ipsius iudicio sunt,
 quum errores sequuntur, quanquam ta-
 men fortasse non pari pœnæ, supplicii que
 grauitate vtrique puniuntur. Fateor equi-
 dem discrimen esse, quemadmodum etiã
 docet August. inter hæreticum ipsum ob- August. de
vilitate cre-
dend. cap. 1.
 stinatum, & eum qui quadam animi sim-
 plicitate, & bona de sui pastoris existima-
 tione, sine pertinacia tamen, illius errorẽ,
 tanquam veram doctrinam, amplectitur:
 sed tamen non vt hic ipse prorsus excu-
 setur, non vt si perseveret, non damne-
 tur: non vt eadem sententiã, qua doctrina
 ipsa (quam sequitur) damnata est, ipse quo-
 que non damnetur. In nostris Ecclesiis
 oues, gregesque, nostri etiam quantò dili-
 gentius vestros libros perlegerunt, ve-
 stramque doctrinã de Vbiquitate cogno-

uerunt, in sua sententia tantò magis perseverant & confirmantur. Nec id quidem temerè, sed *θεγαυρόως*, certissimòque animi sui iudicio, quia nostra doctrina Dei verbo congruit. Nam hoc ipsum doctrinæ, de qua nũc inter nos agitur, caput huiusmodi est, vt à nemine verè Christiano ignorari certè debeat, vel possit. Præterea vestræ vociferationes tam turbulētæ, & clamores tribunitij vbique obstreperi & sparsi fecerunt, vt vestræ sententiæ absurditas ne à Papistis quidem ipsis hodie ignoretur. Causa itaque nulla est, Osiander, (quãdo Pastores nostrarum Ecclesiarum apertè condemnas) cur ouiculas, gregesque nostros excipias. Cæterùm quòd vel sinceræ Pastorum nostrorum mentis ignarus, vel manifesta calumniandi libidine impulsus, scribis ab illis suam sententiam in concionãdo occultari & dissimulari: vestram autē proponi, & defendi, quid *ψευδοῦρος* dici potuit? falleris. Sincerè enim illi cum grege suo, quemadmodũ omnes apprimè norunt, agũt & apertè: & omnem in religione simulationem, dissimulationemq; Canepeius & angue semper oderũt illi. Id quod & Martyrum cõfessiones editæ certissimè docent: & Pastorum ipsorum, conciones, &

*Quintum
subterfugium
Osiandri.*

falsus

& scripta manifestissimè testatur. Ergo sic tibi persuade, Ne unum quidem inter omnes Orthodoxas .i. nostras Ecclesias reperiri, qui Ubiquitatem vestram palàm & apertè non repudiet. Denique, vt tandem tuam illam distinctionem aliqua ratione commèdes ac probes, exemplum Pauli, atque ad eò etiam nostrum profers. *Nam neque vos ipsi, ais, vniuersas Ecclesias Pontificias damnatis, etsi earum errores varios im-* *probat: neque Paulus Apostolus omnes Galatarum, Corinthiorumque Christianorù Ecclesias (cum eos etiam tunc sanctos, & fratres appellet) quanquam tamen quædam dogmata in vtrisque refutauit. Ex quibus effecisse te putas dogma hæreticum sic damnari posse, vt tamen eadem sententiâ, Ecclesiæ quoque ipsæ non comprehendantur. Video quid velis, sed quid ista ad illud ipsum, quod conaris, probandum valeant, nō video. Primùm enim in eo quod de nobis ais, erras. Nam quum Pontificiarum Ecclesiarum errores damnamus, & ipsas quoque Ecclesias, & eius Ecclesiæ singulos proculdubio damnamus, qui in iis erroribus perseuerant. Sed de singulis tamen propterea non desperamus, cum multi ab eo errore, summâ Dei misericor-*

Pag. 14.

Sextum subterfugium ostendit.

Vtrum Paulus & nos, damnatis erroribus, personas ipsas quæ eos errores sectantur, secludamus & excipiamus.

diâ, sæpe reuocentur. Præclare enim August. *Multæ sunt foris oues, multi sunt intus lupi.* Sed tamen etiam eos ipsos, de quibus planè non desperamus, tãdiu damnamus, quandiu errores istos Pontificios ipsi sequuntur aut profitentur. Quam rationem quia tibi ad imitandum proponis, cõcludo ex teipso, Osiander, & nostras Ecclesias, & singulos, qui in iis sunt à te, tuisque Ubiquitariis quoque damnari. Quod autem ad Pauli Apostoli exemplum, ne hoc quidem te quicquam inuat. Nam quis dubitat, quin & Galatarum, & Corinthiorum Ecclesias eatenus damnarit Paulus, quatenus eorum dogma apertè reprehendit? Id quod ipsius Pauli verba fatis ostendunt. *Currebatis bene: quis vos interpellauit? Vbi nam abscindantur, qui vos inquietant. ò amētes Galatæ! quis vos fascinauit, ut non obsequeremini veritati? adeò amentes estis, ut quum Spiritu inceperitis, nunc carne perficimini, & cætera huiusmodi. Nõnne hæc tibi personas ipsas & Ecclesias perstringere ac ferire videtur, Osiander? & nõ tantum ipsos Ecclesiarum errores, absque personis & Ecclesiis. Quis neget igitur Ecclesias & personas aberrantes esse à Paulo, vti errores ipsos, apertè condemnatas? At excipis, Eas tamen*

Paulus damnat & Ecclesias & personas, dum damnat errores quos ille sequebantur. Galat. 3.

tamen à Paulo *Ecclesias Dei* vocari, & qui in iis erāt, *factos & fratres* nominari. Quidni vero? Nec enim noua ista Vbiquitario-rū Theologia, & ἀναγώνιστος ἀγών Paulō nota erat, vt quæ Ecclesiæ in aliquo vel E-uangelicæ doctrinæ capite, vel vitæ sanctæ genere deprehenduntur aberrare, statim pro Turcis, pro Mahumetanis, ac omninò infidelibus censerentur. Infirmos enim fi-deles roborari iubet idem Paulus, & in ea-dem quidem Epistola, nec tātum singulos, sed vniuersos etiam ipsos Ecclesiarum cœtus. Neque propterea tamen negat da-mnandos in eo, in quo errant. Cæterum Paulus vocat sanctas etiam eas, quas tamen in aliquo capite doctrinæ damnat, Eccle-sias. Primùm quod de earum emendatio-ne prorsus nō desperaret: deinde quòd singuli in illis Ecclesiis huiusmodi errore non sequerentur, immò ex illis quidam eū apertè condemnarent: postea quòd bene-ficia, & dona Dei per Euangelium illis ob-lata spectaret: non eos errores, quos illæ se-quebantur. Denique quòd nō quicumque damnantur, iidem tamen propterea ex toto fratrum cœtu statim excommunican-tur, id est, alieni, & ab Ecclesia eiekti cen-sentur. Quod tamē vos facitis. Atque hæc

Gal. 6. ver. 1
Rom. 14.

sanctæ cur
verentur Ec-
clesiæ à Pan-
lo damnatæ
alicuius erre-
res.

quidem de Primo & Secundo Sturmiāna
disputationis capite, vbi neq; potuisse ne-
que debuisse nos nostrasque Ecclesias à
vobis damnari satis docuimus.

*ostender &
socij ecclesias
nostras non
damnant le-
gitime, &
vi à iuris.*

Restat igitur vltimum eiusdem dispu-
tationis caput, in quo firmissimis rationi-
bus demonstratur temerè, nullaque vel
Iuris diuini, vel humani viā obseruata no-
stras Ecclesias ab Vbiquitariis iam damna-
ri. Atque hoc ipsum Christianè Sturmius
monuerat, vt isti nimirum præceptorum
suorum (Philippi & Buceri, addo etiam
Lutheri) æquanimitem, mansuetudi-
nemque imitari vellent. Nam bonis, pijsq.
omnibus adeò displicuit dictatoria istorū
in omnes Dei Ecclesias atq. à nemine de-
mandata, sed vsurpata potestas, vt etiam
Illustrissimus Princeps Ludouicus Elector
Palatinus (Nam Lantgrauium, Anhalti-
num, & alios quamplurimos Principes vi-
ros, quos tamen honoris causā nomino,
commemorare nihil necesse est) totam i-
storum hominum agendi rationem im-
probarit, verbāque illa, *Damnamus, Cōdem-
namus*, & similia tollere de *Nouo illo Do-
ctrina corpore* disertè iusserit. Cuius Illu-
stris. Principis sapientissimo consilio qui-
dam tamen ex istis Ecclesiasticis epuloni-
bus

bus Sex viris & præfractè restiterunt. Verum quid Lucas Osiander, pro illius, à se, suisque in nostras Ecclesias prolatae condemnationis, & sententiæ defensione respondet?

Dixit Sturmius, Eam iniquam, & à veritate alienam esse, quæ à suspectis iudicibus prolata est, qualis ab inimicis pronuntiatur, vel ab iis, qui, dum condemnât alios, suam ipsi causam agunt, ac tuentur. Hoc æquissimum, & verissimum esse, & communis omnium mortalium vox, & ipsa diuina Scriptura testatur. Sed exempla quoque sanctissimorum ac orthodoxorum Patrum idem confirmant. Ioannes enim Chrysostomus à Theophilo Antiochiæ Episcopo sibi inimicissimo damnatus, postea absolutus est ab aliis Episcopis, quod ab homine manifestè inimico esset condemnatus. Athanasij quoque eodem, quæ in Synodo Tyria facta fuerat, iniusta ab omnibus eadem de causa pronuntiata est. Denique nonne vel prophani homines ipsi dixerunt?

Iniqua condemnatio est, quæ à suspecto, vel aperte inimico iudice fertur.

Deuter. 1. v. 16. & 17.

Socrumen. lib. 8. c. 17.

*Nemo Index ferendus
In propria ratione cause.*

Quid igitur ad hæc Lucas Osiander? Negat si tanta in iudicibus istius controuer-

*Subterfugium
Osiandri in
Iudicibus his
controuersis
deligendis.*

fiæ deligendis seueritas, sanctitalque obser-
 uetur, fore ut ullus unquam illius Iudex se-
 dere possit. In quo perspicue apparet, quid
 de suis ipse sentiat, utque illos *κατὰ σέβαστον*,
 & *κατὰ δέον*, id est, ex animi sui affectibus,
 non ex vero charitatis, aut veritatis studio
 agere in hac tota condemnatione fatea-
 tur. Nos de nostris longè aliter, & meritò
 quidem, iudicamus, quos & scimus, & pol-
 licemur facillè omnibus præiudiciis, & a-
 nimi sui perturbationibus semotis, verita-
 ti celsuros, si ex Dei verbo conuincantur.
 Itaque à nostris eligi harum controuersia-
 rum Iudices, ac disceptatores facillè possunt,
 etiam ex ipsis Augustanæ Confessionis se-
 ctatoribus, & quidem viri boni quamplu-
 rimi, si modo talem inter Ubiquitarios
 suos quempiam reperiri posse concedat
 Osiander.

Secundo verò loco Sturmius affert pul-
 cherrimum illud exemplum Apostolorum,
 qui Dei Spiritu in administranda Dei Ec-
 clesia, tollendisque eius controuersis re-
 gebantur, atque hi Synodum collegerunt,
 ut errores iam tum subortos legitime da-
 mnarent: ac suo exemplo, quæ ratio in a-
 liis erroribus tollendis, damnandisque in
 posterum sequenda foret cæteris Eccle-
 siis,

Act. 15.

*Legitima er-
 rorum da-
 mnandorum
 ratio & via
 ab Aposto-
 lorum exēplo
 sumenda est.*

sis, ostenderunt. Certè nihil aptius dici
 in hoc argumento potuit, vt intelligere-
 tur, quæ legitima, quæve illegitima agen-
 di ratio in Ecclesia Dei sit censenda, vbi
 de errore damnando quæritur. Quid igitur
 ad hæc Osiander? Eleuat hoc exemplû,
 quia neque negare, neque effugere, neque
 etiam eludere illud potest. Respõdet enim
 quosdam tantum Apostolos, non autem
 omnes, in ea Synodo Hierosolymitana cõ-
 uenisse. Quasi verò omnes 12. in ea Syno-
 do præsentibus non interfuisse idcirco colli-
 gi rectè possit, quia singulorum 12. senten-
 tiæ ab Euangelista Luca minimè recitan-
 tur. Atqui non tantum Apostolos: sed et-
 iam Presbyteros ipsos in eo conuentu ad-
 fuisse disertè testatur Lucas, & tandem to-
 tam Ecclesiã. Itaque quum ipsi rescribunt,
 generaliter sic loquuntur nemine exce-
 pto, *Apostoli, & Presbyteri, & fratres, ijs qui
 sunt Antiochie, &c.* Verum, age, conceda-
 mus ex Apostolis quosdam Hierosolymis,
 & ab eo cõetu tunc abfuisse, nõne tamen
 ex eo loco constat apertissimè quod effe-
 ctum esse vult nobiscum Sturmius, tunc
 demum legitimam esse errorum in Eccle-
 sia Dei grassantium, & fidei fundamentum
 euertentium condemnationem, postquã

*Primum sub-
 terf. quò O-
 siandri, ne le-
 gitimè de Sa-
 cramentario
 negotio iudi-
 cetur.*

*Act. 15. ver.
 4. & 23.*

Pag. 15. &
16.

Secundū sub
terfugium O-
sian dri ne in
Synodo legi-
tima hæc
caussa disce-
ptetur.

Vetus testa-
mentum in-
bet publicè in
Synodis & in
legitimo con-
uēto de cōro-
uersis reli-
gionis iudica-
ri, non fur-
tim à qui-
busdam col-
lectis priva-
tim.

in Synodo legitimè congregatâ de iis iudi-
catum, quum eam agendi rationem secuti
fint ipsi Apostoli. Aliò igitur confugit ho-
mo iste varius. Negat enim vllam esse in
veteri, vel Nouo testamento legem quæ
prohibeat errores in religione prius da-
mnari, quàm Iudicialis processus, vt ipse
loquitur, fuerit institutus, id est, prius
quàm legitimè; & ex ordine Ecclesiæ de
iis cognitum fuerit. Quid audio, Osiander?
Quid hoc aliud est, quod ais, quàm Apo-
stolos ipsos tanquam temerarios homines
traducere, & quod illi tunc fecerunt, præ-
ter omnem Dei legem, & voluntatem ef-
se factum, impudenter pronunciare? Nam
si nulla Dei lege præscribitur hic ordo in
damnandis erroribus seruādus, quo tandē
Spiritu ductos Apostolos id fecisse dixe-
rimus, suòque exemplo cæteris faciundum
præscripsisse? Age igitur quàm grauiter at-
que etiam turpiter fallaris, omnes tandem
agnoscant. Quæris, Osiander, vbi in Vete-
ri testamento mandatum sit, vt si qua hæ-
resis incideret antè Iudicialis processus fie-
ret, ac de ea legitimè .i. auditâ parte cogno-
sceretur, & tunc demum, neque prius cogno-
dem damnaretur. Profectò Politiam Ec-
clesiasticam veterē .i. veteris Ecclesiæ (quæ
ante

ante Christum inter Iudæos fuit) ignorare te ostendis. Quid enim apertius est, quàm illud Deut. 13. *Cum surrexerit in medio tui Propheta, aut somnians somnium, &c. dicendo sequamur deos alienos, quos non noveras, & colamus eos, &c. Propheta iste plektor morte, quia suavit Apostasiam: sed addit, vbi inquisieris, & peruestigaueris, & percun-ctatus fueris bene, &c.* Vides igitur ex Dei ipsius præscripto iuridicè de falsis Prophe-tis à legitimis iudicib. & cognoscèdū & iu-dicandū esse, & quidē ex ordine iudiciorū Ecclesiasticorum. Secundo loco, attende Osiander, quis sit iste ordo .i. quo ordine reliquæ tribus de accusatione violati cul-tus Dei ab aliis duabus tribubus, & dimi-dia cognoscunt & iudicant. Ios. 22. Ad eas legatos mittunt, eas audiunt, & demum de hoc negotio, quod procul dubio religio-sum seu Ecclesiasticum erat, pronuntiant. Ergo ex Veteris testamenti expressa lege, & manifesto vsu apparet non licuisse quē-quam, vel singularem hominem (nedum vniuersos Ecclesiæ cœtus) prius damnare, quàm iuridicus processus ex ordine Eccle-siastico institutus esset. Eam autem co-gnitionem ad Synodum (quam vocamus) id est, ad conuentum eorum, qui sacra fi-

*In Synodis
& conuentu
Leuitarū ac
Sacerdotum
de cōtrouer-
sijs religio-
nis actum ef-
se, non in pri-
uatis quorū-
dam tantūm
iudicijs &
sessionibus
Praxis vete-
ris Ecclesie o-
stendit.*

*Deut. 17. ver.
8.*

*Maluch. 2.
ver. 7.*

*1. Reg. 22.
ver. 13.*

*Hier. 26. &
36.*

*1. Cor. 14.
ver. 40.*

*Nouo testa-
mento iube-
mur de reli-
gionis contro-
uersijs in Syn-
odis & con-
fessis discepta-
re.*

dei, & verbi Dei dogmata tūc tractabant, etiam ex eādē veteris Testamenti No-
mothesiā pertinuisse, age etiam, Osiander,
animaduerte. Primūm ex Deut. cap. 17.
Deinde ex Malach. 2. 7. vbi disertè, atque
ex Dei lege huiusmodi cōtrouersæ de re-
ligione quæstiones ad Leuitas, & Sacer-
dotes vnā cū Summo sacerdote collectos
iudicandæ pertinere dicuntur. Præterea i-
dem ex manifestissimis, & pulcherrimis gu-
bernationis Ecclesie, quæ sub veteri testa-
mento fuit, exemplis obseruare potes:
quorum vnum extat Hier. 26. alterum a-
pud eundem Hier. 36. recitatum est, vbi
etiam in bonis Dei Prophetis à pseudopro-
phetis condemnandis Iuridicalis proces-
sus, atque etiam à Synodo propterea con-
gregata factus apparet: nedum vt in pseu-
doprophetis damnandis quicquam teme-
rè à veris Dei Prophetis ἀράτους ex affe-
ctus quodam impetu actum esse censea-
mus? Habes igitur, quod ex veteri Testa-
mento quærebas: Accipe idem ex Nouo
quoque. Quum Dominus noster Iesus
Christus ait, *Si peccauerit in te frater, dic Ec-
clesie*: multò magis si in totam Ecclesiam,
& præsertim in causā doctrinæ, dicendum
est eidem Ecclesie. Nonne ex eiusdem
Chri-

si præcepto si vel vnus quispiam è numero fidelium dixerit, fecerit ve aliquid obstinatè, quod fratrem offendat, ad synedri-
on, & cõuentum ipsum eius cœtus, cuius obstinatus iste membrũ est, remittitur?

Quicũque, ait Christus, dixerit fratri suo Ra-
cha, tenebitur Synedrio. Synedri-
on audis, ad quod à Christo remittitur, qui fuit totius
Ecclesiæ Israeliticæ Senatus, & velut or-
dinaria Synodus. Obiicies fortassis, hu-
ius Synedrij speciem referre vestros Su-
perintendentes cum suis assessoribus.

Quis verò tibi istud concedet, mi Olian-
der? Nam huiusmodi Superintendentiũ
(quod certè vocabulum quàm sit in Dei
Ecclesia superbum & arrogans, vident om-
nes) sed tamẽ huiusmodi cũ suis Asses-
soribus cœtus, nõ vniuersæ ipsius Christianæ
Ecclesiæ: sed vnus duntaxat illius membri
ac Prouinciæ vim, & autoritatem referunt:
quemadmodum illud Iudæorum Synedri-
on totam (quæ tunc inter mortales erat)
veram Dei Ecclesiam repræsentedabat. Ita-
que dici non potest pari autoritate, tan-
quam à tota Ecclesiã Christiana gestum,
ac definitum esse, si quid ab istis Superin-
tendentibus factum est, atque illud quod
à Synedrio illo Iudæorum decernebatur.

Matth. 5.
ver. 25.

Sed ne ipsa quidem tota Germania collecta vniuersam Dei Christianam Ecclesiam representat, quoniam summo Dei Optimi Maximi beneficio impletum est, quod olim Dominus per suos Prophetas prædixerat, nimirum vt per Vniuersam terrarum orbē diffunderetur vera ipsius Ecclesia. Nam & in Anglia, & Scotia, & Polonia, & Gallia, & Heluetia, & Rhœtia veræ Christianæque Ecclesiæ florent, quarum neque iudicium aspernandum est, neque consensus: & omniū autoritas plus quam vnius Germaniæ .i. vnius tantum Prouinciæ & partis Ecclesiæ valere debet. Fate-mur quidem Synodorum Prouincialium magnum in Ecclesia vsum esse, immò etiā necessarium: sed qui neque Nationalium, neque Vniuersalium Synodorum auctoritati & iuri vllum præiudicium afferre, aut quicquam illis derogare vel debeat vel possit. Itaque istorum, quos vocatis, Superintendentium cum suis Assessoribus sententia & confessus nullum nostræ causæ præiudicium aut damnum affert, quam ab vniuersa Ecclesia iudicandam esse dicimus. Nonne igitur tibi videtur Christus, de toto aliquo fidelium cœtu errante damnando idem sensisse, quod de vno fratre peccante

cante constituitur? Quantumvis ergo ter-
 guersari velis, id tamen saluo pudore tuo
 negare iam non potes. Quid ipsa Aposto-
 lorum praxis (quæ hoc Domini nostri Iesu
 Christi præceptum verè quo sensu acci-
 piendum esset, demonstravit) nõnne id
 ipsum confirmat? Illi enim Synodum ad
 errores sui temporis damnandos conuo-
 cant, quanquam & ab ipso Christo
 veritatem Dei didicerant: & ea erat
 Apostolorum authoritas, vt quod vel eo-
 rum vnus pronũtiasset, apud omnes Chri-
 sti Ecclesias quidem ratum, firmũmque
 citra vllam controuersiam valeret. Sed
 Apostoli, viri Dei, eas Veteris, & Noui
 Testamenti regulas secuti sunt: & suo
 hoc exemplo sequendas demonstrarunt,
 vt legitima, & vera errorum in Ecclesia
 Dei damnandorum ratio seruaretur: à qua
 qui vel ambitione, vel temeritate, vel ani-
 mi impotentia, vel odio, vel præiudiciis
 discedunt, ij certè & à Spiritus S. præce-
 pto, & ab Apostolicæ gubernationis nor-
 ma planè aberrare meritò censentur.
 Quamobrem quæ secuta sunt tempora ad
 nostrã vsque hanc ætatem, eundem in er-
 roribus damnandis ordinem, & viam, etiã
 corruptissimis temporibus, si non verè,

*praxis A-
 postolorum i-
 psum docet
 in Synoda le-
 gitima de
 erroribus da-
 mnandis agẽ-
 dum ac disce-
 ptandum es-
 se.*

*Aetas, qua
secuta est A-
postolos, erro-
res de fide in
Synodo legi-
time congre-
gata, semper
damnavit.*

*Basil. in E-
pist. ad Patro-
phil.*

*Nicep. lib. 8.
cap. 25.*

*Patrum sen-
tentia, ex qui-
bus intelligi-
tur errores in
Ecclesia per
Synodos legi-
time congre-
gatas da-
mandos ef-
se.*

*Niceph. lib.
13. cap. 32.*

*Isid. lib. 6. E-
tymol. ca. 18.
can. Cano-
nes. Dist. 15.*

faltem in speciem probarunt, & re ipsa v-
furparunt, adeò vt quum iniuste à Ponti-
ficiis damnaremur, ad iustam Synodum
& à nobis, & à vobis fuerit prouocatum.
Quod igitur in vobis aduersus communes
hostes valere vultis, cur idem in nobis nõ
admittitis? Qui verò vel à primo limine
historiam Ecclesiasticam vnquam saluta-
rit, facile nobis assentietur, atque intelli-
get, etiam in iis ipsis erroribus (qui iam
publica Synodo damnati fuerant) si qua
tamen fieret interpolatio, renouatioque,
iterum Synodos ad eodem errores con-
dennãdos cõgregari solitas fuisse. Quoties
enim idẽ Arianismus damnatus est? Quo-
ties idem Eutychianismus? Quoties idem
Pelagianismus? adeò vt mihi quidẽ Con-
stantinus ille magnus (cuius tempora in
grauissimas illas de Deitate Christi dene-
gata ab Ariantis controuersias inciderũt)
sanctissimè dixisse videatur, *hanc esse sacra-
rum synodorum utilitatem, vt per eas legiti-
mè dissidia de religione sopiantur.* Id quod
etiam Innocentius primus re ipsa edoctus
verum esse sententiã & ipse suã confir-
mauit. Itaque ait Isidorus *quum propter
persecutionum sanitiem Synodi conuenire non
potuerunt, etsi à viris, & Episcopis bonis erro-
res*

res damnabantur: Christianitas tamen in di-
 versas hereses secta est: quod nimirum verilli-
 mo illo, & à Christo præcepto, & ab Apo-
 stolis usurpato remedio tunc temporis Ec-
 clesia careret. Chrysosto. in illū locum E-
 uangelij secundum Ioan. cap. 7. *Nunquid
 lex nostra iudicat hominē, nisi audierit prius
 ab ipso, & cognouerit quid faciat, ait, Non so-
 lus & nudus requiritur auditus, sed etiam di-
 ligens, quod hac particula significauit, CO-
 GNOVERIT.* Atqui vos ne auditis qui-
 dem, nedum cognoscitis. Quid quod ipsi-
 met Ubiquitarij, vt aliquot sui erroris se-
 ctarios damnarent (quemadmodum Do-
 natistæ, vt Maximianistas à se auullos fla-
 gellarent) Synodum suam ante paucos an-
 nos Torgam conuocarunt, & eam agendi
 rationem, quam nunc in nobis improbat,
 tunc tamen vt maximè veram, necessariā,
 ac legitimā comprobarūt? Quamobrem
 fatere, Osiander, id quod res est, nimirum
 præscriptum ab ipso Sp. S. hæreseon, si-
 quæ in Ecclesijs oriuntur, tollendarum re-
 medium esse legitimarum Synodorum cō-
 uocationem & congressum: non autem
 paucorum omnino, velut septem virorum
 vestrarium cœtum, qui præiudicia domo
 iam pridem ex quadam regnandi in Ec-

*Ubiquitarij
 ipsi ad synodū
 conuocarunt,
 & ea vsi sūt.*

clesiis Dei libidine concepta tueantur. Ex quibus omnibus vos de vestro illo munificentissimo, vobisque tutissimo præsidio delectos esse planè animaduertitis: atque videtis tum Veteri, & Nouo Testamento: tum etiam Primitiæ, & sequentis Ecclesiæ rectè administratæ exèplo, id est, more maiorum, ac vsu perpetuo manifestè confirmari, nunquam vniuersos aliquos cætus, & Ecclesias etiam de teterrimis hæresibus accusatas, sine legitima tamen disceptatione, ac processu (qui præcedat) sine legitima earundem Ecclesiarum cum aliis Synodo, & conuentu damnatas fuisse, quemadmodum tamen iam vos facitis. Quid hîc igitur ait Osiander? Aliam rimam nempe reperit. Quum enim hæc certissima sanctissimorum Apostolorum exempla proferimus aduersus superbû eorum, *Damnamus, & condemnamus* excipiunt aduersus nos tritum illud *legibus, non exemplo iudicandum esse*. Atqui, Osiander, hæc exempla funguntur vice perpetuæ legis, quæ in recta Ecclesiæ Dei gubernatione proponi, & seruari debet. Sic quod de fide Abrahami Paulus docet, id generale est. Quod Petro esurienti in ædibus Simonis Coriarij demonstratum, dictûmque fuerat, *maçta*

pag. 16.

Hoc exempli
Apostolorum
pro lege nobis
esse debere

Genes. 14. v.

6.

Rom. 4. v. 3.

& 23.

Act. 10. v.

13. 14. II. ver.

18.

et *vescere*, Item. *Quæ Deus purgavit, tu ne polluito*: Hoc ipsum sibi singuli Apostoli dictum, demonstratumque intellexerunt. Et, ut ad ea exempla veniamus, ex quibus gubernatio Ecclesiæ Christianæ ostenditur, Quod Paulus præcipit Tito, ut Presbyteros in Creta constitueret oppidatim: Tit. 1. ver. 5. 1. Timoth. 3. quod Timotheo: quod denique ipse cum Barnaba fecit, ut Presbyteros eligeret: hæc exempla, hæc certis personis præcepta, consentur tamen omnibus Ecclesiis, Act. 14. ven. 23. omnibus Pastoribus, omni denique tempore leges Ecclesiæ Dei positæ, & constitutæ: ex quibus qui agit, & Ecclesiam administrat, is procul dubio non exemplis particularibus, Osiander, sed veris, & generalibus legibus in Ecclesia Dei iudicat, & agit. Denique hoc ipsum, quod ex Iurisconsultis affers, *Exemplis, non legibus esse iudicandum*, perperam didicisti, cum & ea iuris civilis regula multas patiatur exceptiones: & ut ait Ulpianus, quædam sint & pacta, & exempla, & facta quæ quanuis in certis personis concepta existant: Realia tamē, non autem Personalia (ut tu vis) sunt censenda. Ergo exemplum illud Synodi Hierosolymitanæ, quod affertur à nobis, non esse singulare quoddam exemplū,

In leg. Iurif- gentium. §. pacta ff. De pactis.

Osiandri impietas, qui apostolos inter se committere conatur.

sed generale regēdæ Dei Ecclesiæ præceptum, esse concludimus. Iam verò quis in hoc exemplo eludendo Osiandrici ingenij, vel acumen non miretur? qui tã peripicax videri vult, vt Apostolos ipsos inter se committat, id est, vt Spiritum Dei ipsum sibi contrarium esse probare conetur? Ait enim ipsos Apostolos, qui in illa Synodo quosdam errores condemnarūt, *multos tamen alios sine Synodo postea damnasse: itaque suam ipsorum regulam perpetuò non probasse?* Mi Osiander, perpēde quid velis. Paulus, ais, extra Synodū damnauit errorem Corinthiorum, & Galatarū: quemadmodum & Ioannes Cerinthi, & Ebionitarum, qui Christum Deum esse negabant. Adde etiam quod & tu postea, & Pouchenius Lubentis superintendens, sed parum ipse sibi attendens, addidit. *Nos quoque non expectata Synodo, tamen ex Dei verbo Anabaptistas, & Seruetanos, & ceteros huiusmodi, & nunc condemnare, & antea condemnasse.* Hæc sunt igitur, quæ afferis. sed audi, quid nos ad ista omnia patris respondeamus. Primum quòd ad Apostolos attinet, quorum exempla nobis commemoras, dico tantam fuisse vocacionis, munerisque eorum dignitatem, &

emi-

eminentiam, ut vel unius duntaxat Apo-
 stoli doctrina & censura, totius reliquæ
 Ecclesiæ Synodo non modò æquanda: sed
 etiam anteposenda. Illi enim immediatè
 à Deo: non autem ab hominibus, nec per
 homines eam doctrinam didicerāt, quam
 hominibus tradebant. Illi à Christo ipso
 velut primi Ecclesiæ Christianæ funda-
 mentores & architecti constituti fuerant. Il-
 lorum denique & scripta, & prædicatio,
 & doctrina, & autoritas *ἀναμφορίτης*
 fuit, ac per se *αὐθεντίας, κανονικῆς, & ἐκκλησιαστικῆς*
 rās, ut de ea non plus dubitare liceat Ec-
 clesiæ Christianæ, quàm de ipsamet Dei
 omnipotentis voce. Itaque quod illi &
 piè, & pro suo iure, & ex eminentia suæ
 vocationis fecerunt, non valet in aliis o-
 mnibus, qui Ecclesiam Dei, sed non pari
 autoritate, & prærogatiua, gubernant.
 Quanquam nec ipsi Apostoli singuli quen-
 quam errorem damnarunt, nisi qui aperte
 illi fidei & doctrinæ repugnaret, quæ com-
 muni omnium aliorum testimonio & con-
 sensu certa, probata, cōfessa, ac nota esset.
 Fuerunt enim certa doctrinæ Apostolicæ
 capita omnium Apostolorum & eorum,
 qui ut veri *μαθηταὶ* Christum & viderant,
 & audierāt consensione cōfirmata. Itaque

Gal. 1.
Singuli A-
postoli eos er-
rores damna-
runt, quos a-
lij etiam A-
postoli suo cō-
sensu ac præ-
dicacione re-
fellebant: qui
eorum cōsen-
sus quædam
Synodus fuit
oecumenica,
& omni e-
tiam Synodo
potior.
Apoc. 21. v.
14.
Aug. lib. 2.
cōtra Cresco.
cap. 31.
Item Epist.
III.

2. Ioan. 1. v. 1.

scribit Ioannes non de se vno, sed de ceteris coapostolis quoq. suis intelligens, *Quod audivimus, quod vidimus oculis nostris, quod spectauimus, quod manus nostrae contrectarunt.*

Galat. 6. v. 6.

Heb. 5. ver. 1.

Luc. 1. ver. 2.

et 3.

Ioan. 1. v. 16.

1. Pet. 3. v. 18.

1. Corinth. 15.

1. Ioan. 4.

ver. 3.

Vnde fuisse certa quaedam *et in quibus* capita etiam tempore Apostolorum docent epistolae ad Galatas, & ad Hebraeos, atque ad eò Lucas ipse statim in Euangelio à se conscripto, qualia nimirum hæc, *Iesum Christum Deum & hominem esse, in carnem venisse, Passum esse, crucifixum, mortuum denique & resurrexisse, & in cælum ascendisse.* Ex quibus postea Symbolum Apostolorum, quod appellatur, collectum est. Apostolorum autem in huiusmodi doctrinae capitibus tenendis consensio verè & Synodus erat, & omni etiam Synodo œcumenicâ potior ac maior, adeò vt qui contra huiusmodi capita aliquid de Christo docerent, ab ipsis Apostolis, & meritò & statim, tanquam hæretici, damnarentur. Nulla enim alia contrarij erroris confutatio necessaria erat, quàm ipsemet ille Apostolorum in cõtrarium consensus ex eorù prædicatione, doctrina ac testimonio toti Ecclesiæ, quæ tunc eos audiebat, notissimus. Itaque in iis ipsis erroribus, quos ais, *Oslander*, à quibusdam tantum Apostolis damnatos, vides

vides vel Synodum: vel consensum atque
 sonantem in ipsa Ecclesia Apostolorum
 omnium vocem *συμμάτῳρον*, quæ, quem-
 admodum dixi, omni synodo etiam œcu-
 menicâ potior est, veriôrque veritatis cõ-
 firmandæ ac statuendæ forma & ratio.
 Atque hæc est prima nostra ad vestram
 illam obiectionem responsio. Secundò, di-
 cimus etiam inter ipsosmet errores, de qui-
 bus damnandis agitur, alios esse qui per-
 spicue, manifestè, sinèque vlla tergiuer-
 satione ipsa fidei Christianæ, & Euangeli-
 cæ fundamenta evertunt, qualis fuit ille
 Cerinthianorum, & Ebionitarum error:
 alios autem qui nequaquam apertè, sed ex
 consequenti tantùm id faciunt, id quod
 de Donatistarum hæresi scribit August.
 Nam ea primùm schisma quoddam dũta-
 rat fuit, quòd illi se à reliquo Ecclesiæ or-
 thodoxæ, & catholicæ corpore diuellerèt:
 deinde verò ex schismate facta est horrèda
 hæresis, quoniam suæ secessioni impia illi
 dogmata permiscuerunt. Ergo & ipsi A-
 fricanis Synodis sepius damnati sunt, priùs
 tamen & publicè & priuatim auditi. Sic &
 Anabaptistæ, quos à nobis sine Synodo
 damnatos esse scribis, cõdemnati. Primùm
 enim in singulis oppidis, in quæ pestis ista

*Errorum a-
 mnium non
 est vna &
 eadem ratio.*

furtim irreperat, publicè causam suam egerunt: ex quo certamine quum victi & Dei verbo refutati discessissent, damnati quoque sunt. Sed prius præsentibus ipsi auditi, sic Tiguri, sic Bernæ, sic ubique cū iis actū est vt prius in publico totius Ecclesiæ conuentu audirentur, denique damnarentur. Quid igitur nobis istud exemplum, Osiander, obiicis, quasi nos ipsi inauditos homines & absentes condemnemus, & absque publica totius Ecclesiæ voce & Synodo, quanta maxima pro ratione temporis haberi potuit. Præterea ij sunt Anabaptistarum errores, vt apertè cum Dei verbo pugnent, & fidei fundamentū de remissione peccatorum citra controuersiam evertant: & tamen illi auditi sunt. Sic etiā Arianismus (de quo tamē ipso damnando plures Synodi habitæ sunt) penè statim atque exortus est, hæresis esse deprehensus & statim damnatus. De Nouatianis autem, de Decimaquartanis, etiam de Monothelitis ipsis sub Imperatoribus Constantinopolitanis saepe prius quæsitum est, quàm apertè pro hæreticis damnarentur: quoniam vti in viarum diuortiiis: sic in doctrinæ sacræ diuerticulis alia aliis manifestiùs, atque clariùs à recta semita

semper nos abducunt. Ergo qui errores, quique hæretici aperte, & sine circuitione vim, verbaque fidei negant: ij statim damnari, priuatim redargui, & à Pastoribus, excludi ex Presbyterij tamē sententia ritè possunt: quemadmodum ab Alexādro Alexandriae Episcopo cum Ariano actum fuit. Qui verò per se errores non sunt (etsi errores appellantur) vel non aperte videntur esse errores, vt qui aliquā probabilitatis speciē habent, quiq; in pluribus Ecclesiis cōniuentiā, vel alio vitio obtinuerint: in iis omnibus, ratio, æquitasque Iuris postulat, & Christiana Charitas præcipit, vt Synodus, & magna disceptatio, & minimè præceps iudicatio adhibeatur. Exemplo sit hæc controuersia, quæ inter Vbiquitarios, & nos Orthodoxos hodie versatur: in qua si veterum Synodorum aduersus Eutychem, Nestorium, Monothelitas decreta, & veterum Orthodoxorum perpetuum consensum retinere vellemus, nulla sanè noua Synodo opus esset: & tamen, vt Ecclesiarum tranquillitati consulatur, Synodum postulamus: quæ quoties recusatis, quid aliud agitis, quàm Ecclesiarum turbas alitis, & vos vestræ causæ bonitati diffidere palàm fatemini?

*Aliud est pu-
blice & pa-
lam aliquid
damnare, a-
liud autem
priuatim ab
eo abstinere
& illud de-
fugere.*

Tertiò denique (quod à te, tuisque om-
nibus diligenter perpendendum est)
aliud est, Osiander, errorem aliquem pri-
uata quadam sententiâ improbare: aliud
autem eundem publicâ Vniuersæ Eccle-
siæ voce damnare. Illa enim vnus aut al-
terius eruditi, Christianique viri siue Do-
ctoris, aut Pastoris in Ecclesia, siue etiam
idiotæ sententia de aliquo errore, priuata
duntaxat condemnatio est, quæ etsi erro-
rem, & errantem flagellat tantùmque illi
detrahit, quantùm vnus hominis autho-
ritas alteri detrahere potest: tamen neq;
errorem, neque errantem ipsum adhuc
ab Ecclesia excõnunicat: aut si etiam ab
aliquo cœtu expellit, eundem tamen à to-
ta Ecclesia non segregat. Concessa est
enim ad cœtum Ecclesiæ ampliorem ab
ea priuata sententia, & condemnatione
prouocatio. Hæc autem, quæ vel ab vni-
uersa Ecclesia fit condemnatio: vel à ma-
gna illius parte, hæc certè publica, hor-
rendaque excommunicatio est, si verè
pronuntiat, & à toto ipso vniuersæ Ec-
clesiæ, ac per consequens Christi corpore
segregatio est. Ergo vt huius publicæ,
quàm illius priuatiæ condemnationis re-
triora sunt effecta, & maiora: vt calamitas
luctuo-

luctuosior: vt diuulsio perniciosior: vt vis,
 & sententia horribilior: ita via & ratio v-
 triusque exercendę in multis diuersa est.
 Illa priuata sine Synodo aliarum Eccle-
 siarum plerumque fieri potest: hæc autem
 publica nunquam legitimè fit sine publi-
 ca Ecclesię cognitione, congressu, ac cõ-
 sensu, à qua alteram ipsius corporis partē
 præcipuam auellit. Ergo nunquam sine
 legitima disceptatione, necnon iis coram
 prius auditis, qui damnantur, fieri debet.
 Atque vt tam necessariam, vtilēque hęc
 nostram distinctionem facilius declarem,
 illustro exemplis. Alia est in ipso Germani-
 co imperio (quod Dominus, & felicissimū
 & æternum conseruet) ea proscriptio, quæ
 fit ab vno alicui⁹ liberę ciuitatis, vel Illust.
 Principis Magistratu: alia autē est ea clari-
 gatio, quæ fit ab vniuersis imperij Germa-
 nici ordinib⁹, ac præsertim si de vno aliquo
 ipsius Imperij membro, veluti de aliquo Il-
 lustriss. Principe Electore feratur. Illa prior
 neque comitia imperij requirit, neque pu-
 blicum Germaniæ conuentum: hæc po-
 sterior vtrumq; necessariò exigit, quemad-
 modū ex bulla aurea Caroli quarti Impe-
 ratoris Germanici facilè intelligitur. Itē,
 Alia est excommunicatio eius, qui ab vna

*Docetur exē-
 plis quid pri-
 uata à publi-
 ca cõdemna-
 tione, quæ
 tumque dif-
 ferat.*

tantum aliqua Ecclesia segregatur: alia eiusdem quum ab vniuersa Catholica Ecclesia separatur. Etsi enim vtraque diligentem causæ cognitionem (quam tamen in nobis prætermittitis) desiderat, ipsiusque excommunicandi accersitionem: tamen illa sine Synodo potest fieri: hæc citra Synodum nequaquam. Quod ut tu, cuique, Osiander, omnium Patrum cōsensu, & testimonio verum esse, sequendumque intelligat, audi eorum sententias, quas tibi iam iam profero. Hilarius eandem calumniam patiens pro vocabulo *ὁμοουσίον*, quam nos pro vocibus istis, *Hoc est Corpus meum*, postulat ut Synodi cōueniant, itaque ait in lib. de Synod. *Pium est quod volumus, ne damnemus Patres, ne animemus hæreticos: ne dum hæresin repellimus, hæresin nutriamus. Interpretati Patres nostri sunt post Synodum Nicenam Homousij proprietatem: religiosi extant libri: manet consciëntia: si quid ad interpretationem addendum est, COMMVNITER CONSULAMVS. Potest inter nos optimus fidei status cōdi, ut nec ea que bene sunt constituta vexentur: & qua male sunt intellecta rescendantur.* Damasus. Eorum qui accusantur, causas discutere non licet, priusquam canonicè vocati ad Synodum veniant, &

Ecclesias totas sine Synodis legitimis damnari non posse docetur ex Patrum scriptis. Hilar. in lib. de Synod.

can. Eorum xi. quest. 3.

& præsens per præsentem agnoscat veritatem,
 & intelligat, quæ ei obijciuntur. Quod & per Eccles. 18. v.
20. II. ver. 7.
 sapientiam Solomonis dicitur, Antequam scri-
 teris non reprehendas: intellige parcius, & tunc
 increpa: antequam audias non reprehendas.
 Et licet apertissima sit contrariorum reprehē-
 sio: Veruntamen oportet & ab ijs, qui dati sunt
 ad eorum examinationem, ordinem seruari. Cano. Graue.
II. quest. 3.
 Gelasius. Graue satis est, & indecens, ut in re
 dubia certa detur sententia. Cum de Ioan-
 nis Chrysostrami Constantinopolitani, &
 Heraclidis Ephesiorum Episcopi deposi-
 tione duntaxat, non autem de vniuerso
 ipsius Constantinopolitanæ, aut Ephesinæ
 Ecclesiæ corpore damnando ageretur, cō-
 stanter ab vniuersis responsum est contra
 Canones ecclesiasticos fieri, si absentes iu-
 dicarentur, atque condemnarentur. Nam Socrates lib.
6. cap. 17.
 ut ait Theodosius, *Iudicia Ecclesiastica non* Sozome. lib.
8. capit. 19.
de plano, sed cum summa, & diligēti causa co- Theod. lib. 2.
v. cap. 16.
gnitione, & disceptatione ferenda sunt. Ita
 que pleræque etiam veterum Patrum da-
 mnationes improbatæ sunt, quòd ordine
 isto Ecclesiastico neglecto quosdam ho- Socrat. lib. 1.
cap. 24. &
32.
 mines & singulos, & priuatos, nedum ipsos
 totos cœtus impietatis notassent. Ex per-
 petuo Synodorum usu, atque adeo ex
 ipsis Synodorum decretis manifestè appa-

Toto concil.
Chalcedonē.
Aruernens.
cap. 1.
Toletan. XI.
præfat. concil.
Constantien.
100.

Novella Au-
thent. const.
123.

pag. 17.

ret quæstiones de Fidei articulis, de Nego-
tiis Ecclesiasticis, de hæresib⁹, de schisma-
ticorum hominum causa in Synodis ma-
ximè generalibus, & tractari & decidi
oportere. Et vt tandem totus hic locus cõ-
cludatur, en tibi homini Romani Imperij
legibus subdito, Imperatoris ipsius Roma-
ni constitutio apertissima, Iustiniani No-
uella Authentica 123, Tit. De Ecclesiasticis
diuersis capitulis. S. Quia verò quod à sacris
dictum est canonibus in Authen. vbi omnes
controuersias, quæ de fidei dogmate na-
scuntur, in Synodis tractari disertè etiam
grauissimarum pœnarum adiectione iubet
optimus Imperator. Ex quibus omnibus
efficitur, quod volumus, esse iniustam, &
vt verissimè dixit Sturmius *ad ixov* vestram
de nostris Ecclesiis condemnationem. Er-
go quod conqueritur Osiander, malè cum
Ecclesiis actum iri, nisi sibi, suisque sociis
liceat citra Synodum, errores, quos vocat,
& putat esse cum fide Euangelij pugnan-
tes, anathematizare, animi sui morbum o-
stendit: ac se in Ecclesia Dei iam eum pri-
uatum affectare, Diotrephis exemplo, vt
vnus ipse statuere possit, quod tantum to-
tius Ecclesiæ voce, & autoritate ex Dei
verbo definiendum est. Potes tu quidem
eos,

eos, quos constat errores esse impios, priuatim, & in scholis, & in concionibus tuis, modesta tamen oratione, ex Dei verbo refutare. Hanc autem doctrinã, quam Christianæ Ecclesiæ, id est, ipsa præcipua Christi membra sequuntur, & pro vera fide amplectuntur errorem esse definire, sicque ipsas Ecclesias à tua ecclesia, aliorumque fidelium societate segregare, à Christo separare, hereticas appellare, certè citra legitimum, liberamque Synodum nullo modo aut Iure potes. Id quod me hæctenus demonstrasse spero.

Conclusio totius huius primæ disputationis.

Cæterum quod ais nostra argumenta tibi, tuisque diligenter esse perspecta, eaque deprehensa pugnare cum Dei verbo, in eo tantum facis, & tenebras bonæ causæ nostræ astutè conaris offundere. Quomodo enim ea pugnare cum Dei verbo diceres, si intelligeres? Quomodo autem nostra intelligitis, qui illa ne quidè legi publice finitis? Testis erit illa Saxonica Exegesis, in quam inquisitores publice sunt delecti à vobis, & seuerissimi quidem, ne quis eam habere deprehendatur: & si quis erit deprehensus, grauißima pœna plectatur. Testes etiam eruditissimi Ioannis Caluini libri, qui à vobis iam publice pro-

Robusta fraus Osiandri, dum ait nostra argumenta examinata abs se fuisse, deprehensaque pugnare cum verbo Dei.

*Ubiq̄m p̄
in ḡra m̄b*

scribuntur. Quemadmodum enim Pontificij homines scelerati ad extinguendum omnis veritatis lumen ipsius S. Scripturæ lectione populum interdixerunt: sic vos vafri homines & Pontificiorum æmuli nostri dogmatis veritas à vestris gregibus agnoscat, nostrorum scriptorum lectionem, & promulgationē vsquam fieri prohibetis. Quod nos de vestris minimè facimus, ita nimirum bonæ nostræ causæ confidimus, quoniam eam etiã ex collatione, quæ cum vestra fit, eam illustrari quotidie cernimus. Sed quomodo nostra argumenta intelligitis, qui cum mirè inter nos omnes consentiamus, tamen creditis, vel fingitis infinitam esse inter nostros in hoc de S. Domini Cœna capite sententiarum varietatem? Quomodo nostra argumenta caperetis, quæ ex ipsis Scripturæ verbis, fidei analogia, perpetua Sacramentorum regula ducuntur, cum & Scripturæ ipsius verba in Cœna Domini peruertatis, & fidei analogiam negligatis, & Sacramentorum naturam in Domini Cœna sacrosancta abrogetis? Et certè quoties vestras interpretationes de verbis Cœnæ Domini, & de his vocibus, *Corpus Meum*, considero, venit in mentem illud Hilarij. *Inane est calumniam*

hil. in Syno.

calumniam verbi pertimescere, ubi res ipsa, cuius est verbum, non habeat difficultatem.

Denique quod scribis antea iussu aliquot Illustriss. Germaniæ principum instituta fuisse colloquia, ubi nos & auditi, & conuicti erroris à vestris sumus, quale Marpurgi, Heidelbergæ, Maulbrunnæ factum fuit, iam ostendis qua fronte & ore, non tantum qua consciëntia vir fies, Osiander, qui cum ex iis ipsis colloquiorum (quæ citas) Actis mendaciis conuincaris, tam impudenter tamen ista scribere sis ausus, tanquam in profundo quodam puteo demersa esset istarum actionum veritas, non autem publicè edita, & à vestris etiam sub signata extaret. Sed quidni hîc falsa supponeres, qui alibi, & in hoc ipso scripto nimirum in voce *Vbiquitatis* abneganda tenon nisi mendacio tueri potes? Verissimum enim esse hoc, quod iam dico, ex ipsis colloquiorum, quæ tu ipse profers, Publicis Actis cuilibet apparebit, *Nūquam nimirum nostros ex huiusmodi colloquijs victos discessisse*, in quibus etiam nulli iudices sederunt: sed certamen tandem eò deuenisse, vt de mitigandis, explicandisque quibusdam locutionibus inter partes age-

Nos in colloquijs cum Lutheranis habitis victos res, nō victos discessisse.

*ut in fide
non sit*

pag. 27.

retur. De re ipsa autem Sacramenti, & de
 præsentia ipsius carnis & sanguinis Christi
 in S. Cœna inter utrosque conuenire: sed
 de modo præsentia tantum disceptatione
 superfuisse. Id quod iam docuimus. Denique
 ut habeat & Osiander ipse, & Ubiquitaria
 confessionis socij ad quod nobis respon-
 deant, planèque intelligant etiam Luthe-
 rum ipsum (cuius vnus autoritate niti vi-
 dentur velle) primùm nobiscum sensisse,
 atque etiam post Polemica à se scripta,
 en primùm ipsiusmet Lutheri ante infeli-
 ces istas controuersias placidè de sancta
 Cœna adhuc sentientis verba: *Est Sacra-
 mentum signum, quo nobis promittitur, OF-
 FERTUR, & exhibetur communio, & in-
 corporatio cum Christo, & sanctis fidelibus
 eius, ut Paulus ait, Vnus Panis, unum corpus
 sumus: unde Sacramentum in Pane, & Vino
 accipere, nihil est aliud, quàm CERTVM
 SIGNVM accipere huius communionis, &
 incorporationis cum Christo, & omnibus eius
 sanctis fidelibus.* En etiam post motas con-
 trouersias eiusdem Lutheri aliud scriptum
 ad Helueticas Ecclesias, iam defuncto
 Zuinglio, missum. *Tertius articulus est de
 Sacramento corporis, & sanguinis Christi: In*
 Anno 1536. *quo nusquam adhuc docuimus, ac ne nunc qui-*
dem

Lutheri sen-
 tentia.

Anno 1519.

Anno 1536.

dē docemus, Christū è cælo, vel à dextera Dei Patris, aut ascēdere, aut descēdere, siue visibili, siue inuisibili modo, &c. (Ergo Luthero dextera Patris nō est Vbiquitas.) Verumtamē si forte ne hīc quidem (ut supra dictum est) aliū alios intelligimus, præstat sanè nos nihilominus inuicem benevolentiam colere, & semper meliora alios de alijs iudicare, donec gluma, & turbida aqua prorsus residat. Hæc Lutherus, qui & Basiliēsem fidei confessionem, quæ nunc extat, approbavit: & formulam concordiæ inter Ministros Francofordienses à Bucero dictatam: & Syngramma Sueuicū, & confessionem fratrum Valdensiū.

Anno 1542

Quid amplius? V vitebergensis ipsa Concordia ex ipsius penè Lutheri ore emissa, quam propè nobiscum, exceptis quibusdā oculis, ille consenserit, apertissimè, ac luce etiam ipsa meridiana clariùs testatur.

Parua confessio Lutheri.

Quæ autem Parua confessio Lutheri dicitur, omnia hæc tempora, & Lutheri iudicia secuta est: sed ea neque omnibus collegis ipsius Lutheri placuit, ut apparet ex eorum scriptis: neque ex eorum communi sentētia, (quod fieri tamē oportuit) sed ex cuiusdam Amsdorsij Lutheri deprauatoris, atque assentatoris duntaxat intemperie (cui se Lutherus proculdubiò

facile se præbuisse constat, edita fuit, atque
 cōscripta. Vide igitur quàm temerè nobis
 Lutherum obiicias, aut nostrorum cum
 Luthero colloquia: Sed etiam si pauci
 illi nostri in colloquium cōuocati vestris

*Cum ex su-
 perioribus a-
 liquot vtrū-
 que delega-
 torum Theo-
 logorum col-
 loquijs deci-
 sio huius con-
 trouersie fieri
 non potuerit,
 maiorem igitur
 curam, id
 est, legitimam
 omnium Ec-
 clesiarū Syn-
 odum esse col-
 ligendam ap-
 pareret.*

*Aug. in lib.
 De panis.*

consentire non potuerint, non sequitur
 nostram causam & fidei confessionem ve-
 strâ deteriore esse: aut vestram senten-
 tiam veriùs verbo Dei niti, quàm nostrâ.

Quid igitur? eo tantùm efficitur, plures ex
 vtraq. parte esse cōuocandos & alios iudi-
 ces, q. neutrâ partē præiudicijs suis adhuc
 grauarint, esse seligēdos ac adhibēdos, qui
 de tota hac cōtrouersia cognoscāt. Id est

nēpe, quod dicimus, Synodū legitimā ex
 omnibus reformatis Ecclesijs necessariò
 igitur esse cogendam. Nam etiam vera sē-
 tētia, in qua legitimus ordo neglectus est,
 pro iniusta, & illegitima ex Augustini i-
 psius responso censenda est. Quæ quia de
 Synodis, & legitimo errorum in Ecclesia
 damnandorum ordine diximus, reliqua
 Sturmij argumenta, quæ Osiander confu-
 tare voluit, persequamur.

Docet quarto loco, & verè quidem, idē
 Sturmius hac ratione agendi, & stringen-
 dæ in nostras Ecclesias condēnationis fie-
 ri in dies Pōtificios sæuios, atque ad nos
 perse-

persequendos vehementiùs incitari, quod
 omne crudelitatis ac laniens genus (quo
 in nostros vsi sunt) sic videatur ab Vbiqui-
 tariis probari. Quid igitur ad tam pruden-
 tem admonitionem Osiander? Respõdet
 satius esse errores damnare, quàm dissimu-
 lare. Neque esse omittenda bona necessa-
 ria, ne eueniant mala. Satius fuisset apertè
 dicere Osiandrum se malle animo suo mo-
 rem gerere, quàm quicquam pensi in fra-
 trum Gallorum, Hispanorum, Italorum &
 aliorum salute conseruanda habere. Sed
 primùm de eo constare ex legitima cogni-
 tione oportet, vtri nõsne, an vos errorẽ do-
 ccamus. Nos .n. vestrũ *Vbiquitatis* dogma
 planè erroneum, & verbo Dei perpetuòq;
 Ecclesiæ consensu damnatum, & vetustati
 prorsus inauditum esse variis scriptis iam
 ostendimus. Vos autem, velut etiam Põ-
 tificij, dum nos damnatis, & partes & iudi-
 ces sedetis, & certorum quorundam ver-
 borum inepta, falsaq; interpretatione ni-
 timini. Denique Christum iam ex necessa-
 rio consequenti negatis verè hominem
 esse: quia per vos verè humanum corpus
 iam non habet. Ergo in eo primùm falle-
 ris, quòd nos qui non erramus, tamen er-
 rare putas. Deinde, quænam est ista tan-

pag. 19.

Pontificias fe-
 ri in reforma-
 tas & pias
 ecclesias cru-
 deliores ex
 istis Germa-
 nicis condem-
 nationibus.

Osiandri &
 sociorum in-
 humanitas.

*Condemnationibus istis
piè & rectè
& Lutherus
ipse & ceteri
abstinuerunt.*

*Vbiq̄itarij
armant Pon-
tificios in Ec-
clesiis Refor-
matas.*

ta reliquas orbis Ecclesiâs damnandi ne-
cessitas quæ vobis imposita est, vt cùm iam
per sexaginta annos & amplius ab initio
instauratæ nostris temporibus Ecclesiâ li-
ne vestris condemnationibus antea vix-
rimus: hoc demum tempore fuerit vobis
ne cesse nos tam intempestiuè diro anathe-
mate ferire? Hannibal fortasse erat, quod
aiunt, ad portas: & in eo omnes Germaniæ
opes erant sitæ: vt quod frustrâ in collo-
quio Vormasiensi iam pridem tentatum
fuit, & ab ipso vestro Ioanne Brentio (siue
seriò, siue propter Philippi præsentia recu-
satum) nonnulli homines, id est, ex amplif-
sima Mundi regione ad summum septem, in
omnes Ecclesiâs pro libito animi hûc do-
minatû arriperent, & sententias illas suas
temerariâs & condemnatorias ferrêt. Præ-
tereâ, quæ tua, quæso, ista est intempe-
ries, qui cùm nos tanquam hæreticos, &
fundamenta veræ fidei euertentes con-
demnas: negas tamen, si propterea à Pon-
tificiis tanquam hæretici affligamur, vos
nostræ istius afflictionis, eorûmque sæui-
tæ causam esse. Quasi qui sciens furioso
gladium porrigit, non sit ipse eius cædis
(quâ furiosus postea perpetrat) & autor,
& reus: & quasi ob aliam causam Pontifi-
cij

cij sese in nos sæuire prætexant, quam im-
 primis quòd in hoc ipso dogmate de Cœ-
 na Domini ab ipsis disētiamus, quoniam
 corpus Christi locali, corporalique modo
 adesse negamus. Saltem si idem diceres,
 quod Pappus iste tuus nimirum dum
 propter huiusmodi condemnationes ve-
 stras à Pōtificiis vexamur, & cremamur, es-
 se quidem vos, vestrasq; illas condemna-
 tiones causas nobis istarum calamitatum,
 sed causas per accidens, non per se. Quod
 ita est apertè ridiculum, vt ne refutatio-
 ne quidem egeat. Sed excipit Osiander,
 Paulum, dum Galatarum errores conde-
 mnaret, non timuisse, ne Iudæos, aut Eth-
 nicos ad verè fideles persequendos exci-
 taret, aut sæuiore, truculentiorésque red-
 deret. Ergo neque id sibi, suisque esse me-
 tuendum: sed statim, & intrepidè Calui-
 nianum, aut Cinglianum (quod vocat) do-
 gma anathemate feriēdum, & esse eiicien-
 dum. Bona verba, mi Osiāder, aliquid ma-
 gis humanum abs te expectaui. Quid ve-
 rò tu, vel tui cum condemnatione Gala-
 tarum, ac Corinthiorum à Paulo facta cō-
 mune habetis? Paulus Apostolus manife-
 stissimos Galatarum errores cōdemnavit.
 Nos autem ecquis vllorum errorum ad-

Pag. 18.

*Condemna-
 tionem à Pau-
 lo factam a-
 liquot Eccle-
 siarum nihil
 habere com-
 mune cum cō-
 demnatione
 nostrarū Ec-
 clesiarū, que
 fit ab Vbi-
 quitarijs.*

huc conuicit? Paulus condemnat ea ipsa, quæ communi illa totius Ecclesiæ Synodo Hierosolymis habitâ iam damnata fuerat: vos illa damnatis, quæ nulla legitima Synodus damnauit. Paulus ea cõdemnat, quæ ipsos Iudæos, & Ethnicos Pauli sententiã audientes, erroris, & blasphemix suæ conuincebant, atque vnde ad sæuitiam in orthodoxos excitari non poterant, quin eò magis ipsi se suosq; errores condemnarēt. Vestra verò in nos condemnatio maximũ Pontificiis suorum errorum patrociniũ affert. Ea enim vera esse dicitis, ex quibus ipsum Papisticæ Idololatriæ (quæ signis ipsis .i. Pani & Vino Cœnæ, à Papistis exhibetur) fundamentum confirmatur. Ergo eos & in errore confirmatis, & ad sæuiendum in nos, tanquam falsa de S. Cœna sentientes, per vestras illas condemnationes inflammatis. Porrò quòd excipis, Lutheranos potiùs, quàm Cinglianos supplicio à Pontificiis & affici, & olim affectos fuisse, falleris turpissimè. Vos .n. rationes habetis cum Pontificiis communes de illa ab vtrisque vobis cõficta Omnipotentia (quæ sapientiæ, & veritati Dei repugnet) de localitate vnus, & eiusdem corporis eodẽ tempore pluribus in locis:

*Pag. 19.
Lutherani
cur dicti omnes,
quos Pontificij persequuntur
ob religionem.*

de

de signorum ipsorum Cœnæ veneratione, de Iudaica, & Capernaitica ^{q̄} p̄n̄s̄, Id est, horum verborum, *Hoc est Corpus meum*, interpretatione, & aliis etiam plurimis capitibus. Ergo vos cum illis summè in istis consentitis. Sed quoniam istud Lutheranorum cognomentum apud Põtificios ita primùm inualuit, vt quicumque ipsis repugnarent, Lutherani vocarentur: factum est, vt dum eos ipsos cremant, qui planè, perspicuèq; vestrę Ubiquitati aduersatur, dicant tamen se cremare, ac damnare Lutherano: quos (si vestris verbis vti didicissent) Calvinianos, Cinglianósque potiùs nominarent: Vti etiam vestro exemplo factitare iam consueuerunt. Sed hæc hætenus: quid autem ad quintum Sturmij argumentum respondet Osiander?

Dixit Sturmius, vt vos vestri officij piè, vt frater: & Pappum imprimis pro sui muneris iure .i. Rectoratu Argentinensis scholæ moneret, nequaquam decere, vt vos, qui Lutheri & Philippi discipuli videri vultis, condemnetis eos, cum quibus pientissimi, doctissimique illi præceptores vestri amicitiam toto vitæ tempore sanctissimè coluerunt. Quid tu igitur ad tam seriam admonitionem, Osiander?

Preceptores eorum, qui nostras Ecclesias damnant, cum nostris Preceptoribus sanctissimè amicitiam semper coluerunt.

Pag. 19. &
26.

Nugas agis, vt soles, & nescio quos minutos Theologos nobis cōmemoras, & eos etiam ipsos vnum tantum aut alterum, vt Amfdorffiū, & Scuenkfeldiū, qui nostros viuo Luthero non dilexerunt. Sed agit Sturmius de Primariis illis Dei Opt. Max. instrumentis, de primis ipsis Ecclesiæ instauratoribus, de ipso M. Luthero, de Philippo Melanphone, de Martino Bucero, de Capitone (Deus immortalis, quæ lumina mundi, quos viros nunc nomino!) qui cum Zuinglio, Oecolampadio, Bulingero, Caluino animis coniunctissimi ad extremum vsque vitæ diem vixerunt. Id quod ex ipsorum tum publicis, tum etiam priuatis scriptis apparet. Hoc tu negare non potes, & si negaueris ipsa te veritas palàm redarguet. Sed vide quò tandem, Osiander, delaberis, & quid quantumque tibi assumas, vt Buceri, & Philippi doctrinam apertè cōdemnes, atque hæc scribere audeas. *Vtinam Philippus, & Bucerus rectius crediderint, quàm posteriora ipsorum vel scripta, vel facta testantur.* Equidem, vt iam video nequaquam frustra, neque sine certissimo vitæ suæ periculo Philippus ille iam senex toties ad Caluinum, amicòlque suos orthodoxos, in extrema illa etate

Pag. 20.

Osiander con-
demnat etiã
Philippū ipsū
& Buceriū.

te sua scripsit. *Etsi propter senectam à meta huius curriculi non procul absum, tamen quotidie noua exilia expecto.* Vel enim ex vna ista Philippi condemnatione facta à te Luca Osiandro apparet, quis fuerit in illud verissimum Germaniæ totius lumen, vestræ cateruæ, & animus, & conatus, nisi Dominus eum maturè vestro furori & minis opportuna morte subduxisset. At verò adis nos à Ioanne Brentio esse antea condemnatos. Nimirum postquam ambitione ἀπλησῶ fasciatus Brentius, ne seipsum quidē amplius ferebat: & postquam Syngramma Sueuicum (cuius ipse fuerat autor) etiam ab ipso Luthero approbatum summa animi leuitate, & inconstantia damnabat. Ego verò ab isto postremo, delirante, ac furioso Brentio, ad primum ipsum, sedatūque Brentium prouoco: ex cuius & Caluini literis vtrò citròque scriptis apparet eum cū Caluino sanctè amicitiam, pacemque, quandiu seipsum ferre potuit, coluisse. Quòd si qua intolerabilis ambitio eum senem postea trāuersum egit, quis in illo facto nimium opulento, & nihil aliud, quàm priuatum post Philippi mortem in Germanicis Ecclesiis, affectante, miretur accidisse quod habet prouer-

In Epist. Cal
ui. Epist. 59.
Pag. 149.

Brentius non
sibi constitit.

In Epist. Cal
ui. Epist. 67.
Pag. 77.

bium vetus *ἡγεγυρες δις καὶ δεκάς*. Quale enim tandē fuerit senis Brentij ingeniū, & à vera humanitate alienū vel vnicū illius testamentum semper testatur. Nam ne non semper esset in Germania satis bellorū, & dissidiorum, quæ viuis seminare inceperat, etiam morientem eum non puduit infelix illud classicum canere, quo postea ad dirissima hæc certamina excitatæ sunt Germanicæ penè omnes Ecclesiæ. Ergo aut alios, qui nostros Pastores oderint, damnarintque, recense, Osiander: aut si Brētium istum nobis commemoras, da mihi eum ipsum sibi constantem.

Sexto autem, & postremo loco Sturmius proposuit Ubiquitariis (vt eos ad pacem, & concordiam nobiscum in eundam cohortaretur) Illustrissimorum Germaniæ Principum plenum summæ pietatis & charitatis exemplum, qui pro nostris Ecclesiis, dum crudelissimè à Pontificiis affligebantur, ipso etiam Brentio & Iacobo Andrea nominatim postulâtibus, apud Regem Galliæ sæpissimè intercesserunt. In quo manifestè demonstrarunt se neque nostram doctrinam damnasse, neque pro sua in Christum pietate aspernari nostras Ecclesias voluisse. Quid ad ista Osiander?

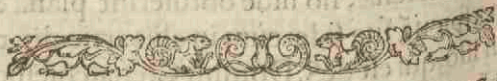
Negat

*Illustriss. ipsi
Principes E-
lectores cum
nostris Eccle-
siis pacem co-
luerunt.*

Negat Illustriss. illos Principes pro Cinglianis intercedere se existimasse, sed pro Lutheranis. Quasi verò antequam auxiliū & patrocinium apud regem Galliarum ab Illustr. Principibus pro se postularent nostræ Ecclesiæ, nō iisdē obtulerint planā & perspicuā suę fidei cū in aliis articulis, tū in illo, qui est de S. Domini Cœna, cōfessionē: quæ etsi ea esset, quæ sēper fuit, & nunc est, & in præsentia corporis Christi modo à vestra dissentiret, hoc tamē dissidium tā si esse momenti non iudicarunt, quin pro nostrarum Ecclesiarū salute intercederēt.

Vis etiam aliquid amplius dicam, quo tēpore Ferdinandus electus est Francōfurti Imperator, postulantes Ecclesiarū Gallicarum Legatis pacificam de his controversiis collationem, non modò Illustriss. tres Principes Electores: sed etiam aliquot alij Germaniæ Principes promiserunt: tantū abfuit, vt consilium, quod de nobis indicta causa damnandis, vos nouitij cepistis, illi approbarent. Quod si qui sunt iam à nobis, nostra certè nulla culpa, alienati quis istud tribunitiis vestris clamoribus, & assiduis vociferationibus factum ignorat? Nos enim ab eo tempore ne tantillum quidem à priore sententia

desiuisse & Confessiones publicæ, & priuata Doctorum nostrorum scripta palam omnia testantur. Atque hoc ad Primam libri tui partem responsum nostrum habeto.

SECUNDA OSIANDRICI

libelli Pars.

REO ad tertium, & vltimum huius disputationis Osiandricæ caput mea festinat oratio, vbi totus est Osiander in eo, vt nostrum dogma doceat, & falsum, & damnandum esse probet. In quo certè eò breuior sum futurus, quòd nihil nouum afferat, cui iam pridem non sit millies abundè à nostris responsum, & quod aliunde non descripserit, & millies à nostris nō sit refutatū. Selneckerū & Chénitium non nominabo. Ipsi enim illa omnia tua, tanquã sua, optimo iure abs te reperent. Sed quoniã, vt inquit Hierony. *Qui arguitur in pluribus, & in dilatione conuictiū aliquod prætermittit, quicquid tacuerit, confiteri videtur*, idcirco etiam ad hãc tui libelli partem, Osiander, respondebo. Af- fert

fert igitur in vniuersum argumenta octo Pag. 22.

Osiander, sed antequam refutentur, constare primùm oportet quid de S. Cœna ipsi sentiamus. Docemus igitur ipsam carnem & sanguinem Domini nostri Iesu Christi corporalis præsentia situ à signis absentē, & non in terris positā, sed in cœlis residentē, tamen reuera dari ac communicari singulis in Cœna Domini Pane, & Vino ex fide vescentibus. Contra tam apertam Ecclesiarum nostrarum doctrinam quid obiicit Osiander? Summa nostre doctrinae.

Hoc nostrum dogma verbis testamenti Christi, repugnare: hæc enim verba Christi inquit hoc est corpus meum, dicuntur de distributione Panis, & vini in Cœna Domini. Ergo qui verum ipsum, & essenziale corpus Christi ubique esse negant, vel cum signis S. Cœne corporali præsentia coniunctum esse non concedunt, verbis testamenti Christi repugnant. Osiand. argumentum. Pag. 22.

Hoc ipsum eadem facilitate negatur, qua ab isto affirmatur: licet hic, tanquam de parta victoria, iuueniliter tamen exultet Osiander. Nam aut postulāt isti, vt sibi tanquā suo Pythagoræ discipuli credamus: aut ipsos oportuit docere ex ipso Dei verbo rectè colligi quod asserunt. Responsio.

Concedunt, verbis testamenti Christi repugnant.

dimus enim dici de distributione Panis, & Vini, *Hoc est corpus meū, hoc est sanguis me⁹*: immo verò etiam de Pane & vino ipso Sacramēto illa verba intelligi fatemur. Sed Sacramentaliter. Ergo ipsum, & verum Christi corpus, signis nimirum Pani & vino S. Cœnæ, vnione Sacramentali (quæ & ἐν ἐπισημικῇ & σχετικῇ, & Pactionalis tantum est) præsens adest: corporali verò præsentia ab iisdem signis idem essentialē Christi corpus abest. Quare cum Vbique præsentiam corporis Christi, aut corporalem præsentia eius modum cum signis ipsis negamus, neque Christum à sua Cœna absentem facimus: neque Deum mendacem, sed verissimum, sui que promissi, qua ratione dare promisit, tenacem, & præbitorem fidelissimum. Et quod iste ἰησοῦς δὴ λέγεις clamat se verbis ipsis Christi inherere: saltem ex Basilio intelligat, οὐκ ἐν λόφοις λέγεις, ἀλλὰ ἐν τῇ δυνάμει συμμανομένων τοῦ εἰσεβῆσαι εἰς. Sensus enim, non sermo fit crimen, ait Hilarius. Quemadmodum etiam aiunt ipsi Iurisperiti. *Scire leges non est earum verba tenere, sed vim & mentem.* Augustinus autem lib. 3. de Doctrina Christian. cap. 16. docet hæc verba Christi figuratè, non autem naturaliter (vt in scholis loquuntur) acci-

Basil. lib. 2.
cōtra Enno.

Hil. lib. 2.
Trinit.

accipienda esse Si praeceptiva locutio est, aut flagitium, aut facinus vetans: aut utilitatem, aut beneficentiam iubens, non est figurata. Si autem flagitium, aut facinus videtur iubere: aut utilitatem, aut beneficentiam vetare, figurata est. Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis, facinus vel flagitium videtur iubere, figura est ergo, &c. Ergo istas locutiones, Hoc est corpus meum: hoc est sanguis meus, non *κατὰ τὸ πρῶτον*: sed *κατὰ διόρισιν* Patres Orthodoxi, vti & nos, intellexerunt, contra quam Ubiquitarij sentiunt, & hic obicit Osiander. Deinde plus colligit in conclusione quam in antecedente ponatur. Aliud enim est in Cæna, quam Ubique adesse, cum neque quouis tempore, neque quouis loco S. Domini Cæna celebretur, quod vel ipsi Papistæ verum esse facile concesserint.

2. Argum. Osiandri.

Ecclesiarum helveticarum dogma adimit Christo omnipotentiam.

Nam qui negat esse impossibile Deo efficere ut verum corpus simul sit in pluribus locis, adimit illi omnipotentiam. Hoc illi affirmant. Ergo &c.

Qui committit Dei sapientiam ac veritatem cum ipsius omnipotentia, is neque

Responsio.

Deum omnipotentem facit, neque sapientem, neque verum. At Ubiquitarij eam cū Dei veritate, & sapiētia apertissime in certamen vocant. Ergo Ubiquitarij Deum neque omnipotentem, neque veracem agnoscunt. Volūt enim, vt quod Christus verus homo dicitur, & sumpsisse naturam in omnibus nostris, excepto peccato, similem, illud non sit verū: sed vt corpus planē alterius generis assumpserit, quā vllum corpus sit, vnquāme fuerit, id est, quod neque *ὡσευγατῶν* sit, neque loco, aut *ubi* vlllo comprehendatur. Hoc igitur primū in omnes Ubiquitarios retorquemus. Huic autem Osiandri argumento iam respondemus illud ipsum, quod ait Basilius, August. Damasce. nimirum, quod Deus non possit quædam, non esse hoc ipsum in Deo impotentiam: sed potius summam esse *Dei & sapientiam, & potentiam, & constantiam*. Nam non posse mentiri, mori, sibi aduersari, hæc summa est Dei gloria, constantia, & omnipotētia, quæ si posset, iam non esset omnipotens. Huiusmodi est illud quod dicimus: cū verum, & humanum corpus omne *ὡσευγατῶν*, & locabile esse voluerit Deus, actale filio suo Domino nostro Iesu Christo pro nostra salute dederit

Rom. 8.
Hebr. 4.

derit, summæ esset inconstantie quod perpetuum esse voluit, verâ videlicet humanitatem Christi destruere: summæque impotentia mentiri posse. Quod sanè Deo tribuit quisquis contradictoria illum velle docet, ipsum videlicet velle vt corpus Christi simul sit & circumscriptum & incircumscriptum: item finitum & infinitum: & vno loco simul, atque pluribus locis. Hæc vos asseritis, nos negamus. Vtri melius sentiant, iudicet orthodoxa Ecclesia atque posteritas.

Qui ubique esse corpus Christi non consentiunt, relinquunt nobis in S. Cæna Panem & Vinum Symbola nuda, quibus iubent, vt fidem nostram confirmemus.

3. Osiandro
argumen.
Pag. 23.

Nobis hîc verò Osiander errores, & *Responsio.* monstra affingit, quæ debellet: nostram autem sententiam neque refert, neque refutat. Negamus igitur vel ex verbis, vel ex mēte nostra colligi posse, quod hîc de nobis Osi. ait. Ex verbis quidem non potest, quia perspicuè docemus hæc signa longè differre à rerū simulachris, aut pictis imaginibus, etiam ad viuum expressis. Huiusmodi enim *εικόνας* sunt signa tantum, eaq; nuda, neque rem ipsam, (quam signant, & repræsentant) dari nobis, communicariq;

obsignant. At Panem, & Vinum S. Cœnæ affirmamus esse certissimas ipsius Christi carnis, & sanguinis communicati exhibitivæ; nobis *σπειρίδας*, si finē eorum spectemus cuius iam sunt instituta. Quare ex verbis nostris refutatur ista Osiandri calumnia, apparétque minimè nos facere signa Cœnæ nuda signa. Atqui neque ex mente nostra aliud quippiam colligi potest, quia quæ sit mens nostra ex verbis nostris, non aliunde intelligitur. Verùm quæ ista, quæso, Dialectica est, Osiander, idcirco concludere sacræ Cœnæ signa vacua, & nuda à nobis relinqui, quoniam monstruosam illam *Vbiquitatem* & *Vbique-præsentiam* corporis Christi non admittimus: aut corpus ipsum cum signis corporali præsentia modo præfens adesse in eodem loco nequaquam concedimus: cum ipsemet Lutherus, ut antea docuimus, *Vbiquitatem* nihil ad Cœnam Domini pertinere sit testatus: neque id Pouchenius ipse diffiteatur, immò disertè iam affirmet. Prius igitur, Osiander, inter vos cõveniat, oportet, quàm nobiscum disceptes. Ergo sunt ex nostro dogmate signa, seu Symbola S. Cœnæ, signa non nuda: sed verè testificantia, atque, ut loquuntur, exhibitiva ipsius

ipsius rei, quam designant: sed nobis ea fi-
 de sumentibus, spirituali modo: animis, nō
 ore corporis: neq; etiam ipsius, vt vos lo-
 quimini, essentiā carnis & sanguinis Chri-
 sti in eodem loco .i. in his terris cum signis
 copulatione: quem vnum tamen modum
 vos esse vultis per quem S. Cœnæ symbo-
 la esse queant vera promissionum Dei si-
 gna. Quasi verò in sacrificiis Veteris Te-
 stamenti (quæ erant eiusdem Christi car-
 nis pro peccatorum remissione immolan-
 dæ Sacramenta, vt iam immolatæ hæc no-
 stra sunt signa) ipsa Caro, & Sanguis Chri-
 sti adessent præsentia corporalis situ &
 modo: quasi in Agno Paschatis, in Manna,
 in conuiujs Eucharisticis (quæ certè o-
 mnia erant Patrum cum ipsa carne, & san-
 guine Christi cōmunicationis Sacramen-
 ta, quemadmodum & hæc nostra sunt
 nostræ) ipsa caro & sanguis Christi tunc
 præsens essentialiter adesset, & in eodem
 loco cum ipso Agno, cum ipso Manna, cū
 ipso Pane azymo, & vino, quibus post sa-
 crificium vescebantur fideles, præsens es-
 set. Quæ tamen si nuda fuerunt signa, an
 nō Patres iudicatus fuerit Deus? Quam-
 obrem etsi corpus ipsum & sanguinem
 Christi cum Pane, & Vino S. Cœnæ eodē

1. Corin. 10.

loco non coniungimus : neque cum signis corporali præsentia adesse dicimus : propterea tamen neque nuda, neque etiam vacua illa relinquimus, quemadmodum vident omnes, vt tandem nos hac calumnia onerare desinas. Quid in Baptismo? Num idcirco Aqua nudum est & inane signum, quoniam Christi sanguis cum ea corporalis præsentia modo, vobis etiam approbantibus, non coniungitur. Vide quid ad ista respondeas?

4. Osiand.
arg.
P. g. 23.
1. Corint. II.
ver. 27.

Qui cum Ubiquitarijs non consentiunt, Paulo repugnant, quoniam Paulus affirmat etiam indignos sumere ipsum essentielle corpus, & sanguinem Christi, quod negant isti.

Responsia.

Iterum aperte verba Pauli corrumpit Osiander: hæc enim sūt ipsissima Pauli verba ex Græcis Latina facta. Itaque quisquis ederit Panem hunc, & biberit hoc poculum Domini indignè, reus tenebitur corporis & sanguinis Domini. Rationem addit Paulus. Nā qui edit & bibit indignè, damnationē sibi ipsi edit & bibit, non discernēs corpus Domini. Ex quibus Pauli verbis primum apparet sumi quidem ab indignis Panem hunc & Vinum illud. i. Sacramēta: at nō illud quod vult Osiander, id est, corpus & sanguinem Chri-

Christi. Est enim verissima hæc Christi sententia: *Qui edit meam carnem, & bibit meum sanguinem habet vitam æternam, & ego exci-
tabo eum in nouissimo die.* At pro Pane hoc & pro Poculo hoc, quæ sunt voces Pauli, malitiosè Oslander hæc verba substituit, *Ipsum corpus & sanguinem Christi*, quæ certe longissimè, totaque naturæ ratione ab ipso Pane & Vino differunt, nisi si fortasse transiens iste in castra Pontificiorum è S. Cœna Domini tollit omnino signa ipsa, & symbola. Alterum autem quod ex ipsdem Pauli verbis disertè colligitur hoc est, *Indignos ad Cœnam Domini accedentes Reos esse corporis, & sanguinis Christi, quia non discernunt corpus Domini.* Hoc autem quid sit explicans Augustinus ait, *quoniam Indi-
gni hunc Panem, & Poculum hoc, velut quælibet alium cibum indiscretè, negligentèrque sumunt: & propterea redundat contemptus in ipsum Christum .i. in ipsam rem significatam.* Præclarè enim Hieronymus in Malachiam: *Dum sacramenta violantur, ipse, cuius sunt, violatur.* Quemadmodum enim qui signum Paschatis, qui Manna ipsam, qui Panes Propositionis, qui carnes in sacrificio Eucharistico oblatas à cæteris vulgaribus cibis (quanuis & ipsi sint Dei

Ioan. 6. v. 54

Tract. in Evang. Ioan. 62.

Hierony. in Malach. c. 1.

Ioan. 6. v. 58.

I. Cor. 10. v. 5.

dona) fide non discernabant iudicium sibi manducabant, quemadmodū docet Christus ipse. Neque tamen ipsa res significata, nempe Caro Christi tunc præsens in iis locis erat, neque cum ipsis signis coniuncta: sic qui in S. Domini Cœna Panem, & Vinum Sacramenta à vulgaribus, communibusque cibis fide non distinguunt, ij & Dei beneficia contemnunt, & corporis Christi *κοινωνίαν* (cuius hic Panis, & hoc Vinum sunt illis Symbola facta) & vt vno verbo dicam, Deum ipsum, & Christum Dominum aspernantur cum vniuersis salutaribus ipsius donis. Quare perperam colligit Osiander nos aduersari Paulo. Neque enim hoc dicit Paulus, sed id tantum, eos nimirum edere *Panem hunc,*

Chrysof. Ho-

mil. 60. ad

pop. Antioc.

& poculum hoc. Præclare igitur Chrysof. Homil. 60. ad populum Antiochen. docet hæc verba Christi, *Hoc est corpus meum, &c.* nihil sensibile, sed omnia intellectu & fide apprehendenda continere, ac polliceri, ne corpus ipsum Christi in his, aut cum his signis quæramus: aut illud insensibile esse, etiam quum adest, existimemus. Atque sic respondetur ad quartum Osiandri argumentum.

Quintum O-

siandri Ar-

gumentum.

Pag. 23.

Qui vbi que esse corpus Christi non fatentur

*tetur, errant: quoniam negant Christum iuxta
humanitatem assumptam etiam in statu gloria
& Maiestatis esse omnipotentem.*

Audi, Osiander, quid dicamus. Affirma-
mus Christum etiam ante statum gloriae,
& eius Maiestatis (in qua nunc est) esse,
fuisseque semper & ab æterno omni-
potentem: quia Christus hic est verus Deus,
& Deo Patri per omnia æqualis. Sed Chri-
stum iuxta humanitatem assumptam esse
omnipotentem, hoc verò pernegamus.
Ratio est, ne naturas in Christo confun-
damus, ne proprietates earum essentielles
propter Maiestatem à Christo homine as-
sumptam in eo fuisse abolitas cum Euty-
chianis sentiamus: ne ipsum fidei nostræ
fundamentum, & hoc immutabile Sp. S.
verbum euertamus, *Et Verbum Caro factum*
est. Denique ne ipsam omnipotentiam
in Creatura vlla esse constituamus .i. ne
creaturam vllam Deum faciamus. Etsi e-
nim scholastici dicunt humanam Christi
naturam per gratiam Vnionis (vt ipsimet
loquuntur, & quidem rectè) non autem
per gratiam habitualem appellari posse
omnipotentē: tamen huiusmodi phrasæ
in abstracto sunt periculosæ, ac vos mul-

Responsio.

Ioan. 1. v. 14.

*Lombard. lib.
3 Sent. Dist.
14. Thomas
in 3. part.
quest. 3. Du-
radus in Lō-
bardum.*

G

tòsque non satis quomodo id rectè dicatur attendentes fefellerunt. Atque etiam tales enuntiationes de humana Christi natura sunt tantum, vt scholæ loquuntur, dialecticæ, & verbales: non autem Reales, aut Physicæ, vt ex Luthero quoque ipso potest colligi in postilla Ecclesiastica in Enarratio. Epist. in die Natali. Quamobrem in eo verè tu quidem, Osiander, scribis, *Nos negare Christum iuxta humanitatem esse omnipotentem*: sed in eo erras turpissimè, quòd hanc nostram verbo Dei consentientem sententiam errorem appellas, & esse iudicas.

6. Osiand.

Argumen.

Coloss. 2. v. 3.

Qui ubique corpus Christi esse non credunt, negant, aduersus ipsissima Pauli verba, reconditos esse in Christo iuxta humanitatem assumptam omnes thesauros sapientie, & scientie: quoniam volunt Christum ea tantum scire, quæ homo est, quæ ad officium iudicis pertinent.

Responsio.

Respondemus verò, Nos vera fide palam profiteri, & toto pectore credere, D. N. Iesum Christum etiam, quæ homo est, eâ gloriâ, maiestate, scientiâ, potentiâ, omnibusque aliis (quæ in creatam vllam naturam cadere possunt) Dei donis exor-

exornatum, ac præditum esse, vt & supra
 Angelos omnes ineffabiliter emineat, &
 sit hæc ipsius gloria & maiestas etiam An-
 gelis ipsis ineffabilis, ac incomprehen-
 sibilis: tamen negamus eam ipsam maiesta-
 tem, gloriam, scientiam, potentiam (quã
 Christus homo à Patre accepit) esse vel
 origine siue tempore, vel genere, vel rerũ
 ipsarũ quas scit, quãque per eam po-
 test, numero, & ipsis agendi viribus, id est,
 (vt in scholis loquuntur) & extensiuè, &
 intensiuè illi & gloriæ, & maiestati, &
 scientiæ, & potentiæ parem, aut æqua-
 lem, quam idem Christus habet, quã Deus
 est. Itaque cum Augustino & Ambrosio
 dicimus eundem Christum seipso & ma-
 iorem, & minorem esse. Lyranus ipse in
 Ioan. Euangel. cap. 7. vers. 16, docet in
 Christo etiam post ipsius glorificationem
 duplicem scientiam inesse, quæ minimè
 sit confundenda. Vnam quidem diuinam,
 & æternã, & Patri æqualem, illique essen-
 tialem, quia Christus est Deus Patri æ-
 qualis: alterã autem creatam & longè in-
 ferioiorem, ac minorem illã æterna & supe-
 riori, quam habet Christus etiam, quã ho-
 mo est in cœlo sedens ad dextram Patris,

& summa supra creaturas omnes eminentiâ à Patre glorificatus. Huius autem nostræ fidei, ac orthodoxæ sententiæ ratio est, quòd qui vtramque Christi gloriam, scientiam, potentiam, &c. confundunt, vel eas inter sese exæquant, procul dubio ij vel cum teterrimis hæreticis Eutychnianis humanam naturam post eius glorificationem absorbent: vel cum Monophysitis (qui sunt propago Eutychnianorum) ex duabus naturis vnam tantum compingunt: vel cum Monothelitis Monophysitarum successoribus in Christo (quem tamen astutè & Deum, & hominem fateri ad tegendos errores videbantur) vnicam duntaxat voluntatem, scientiam, potentiam, &c. esse imaginantur. Ergo vtramque & scientiam, & potentiam, & Maiestatem in vno & eodem Deo, & homine Christo distinguimus, non tamen separamus: imparem facimus, non tamen inesse negamus: vtrique naturæ quod suum est, relinquimus: naturas autem ipsas, aut earum essentielles proprietates neque confundimus, neque absorbemus. Ex quo fit, vt quia tanta est Christi etiam hominis maieestas, & gloria, (quantam antea diximus

mūs, quantāque illi ipsū necessaria est, cui
 vni later dixit, *Sede à dextris meis*) dica-
 mus etiam Christum non ea tantū iuxta
 naturam assumptam scire, & posse, quæ ad
 iudicis officium pertinent (id quod dunta-
 xat à nobis dici confingis) sed in vniuer-
 sum quicquid ad totū Mediatoris officiū,
 quicquid ad Domini, quicquid ad Regis
 erga vniuersim Dei Ecclesiā, munus, deni-
 que quicquid ad totius huius Mūdi guber-
 nationē pertinet, illud de omnibus crea-
 turis scit, illud in omnes potest, illud de om-
 nibus, & singulis ordinat: illud in omni-
 bus efficit D. N. Iesus Christus etiam quā
 homo est, quia *sedet ad dextram Patris, da-
 tāque est illi omnis potestas in caelo, & in ter-
 ra .i. in res omnes creatas, siue illæ sint caele-
 stes, siue Terrenæ, siue subterraneæ, & effica-
 citate virtutis, Spiritūsque sui omnia im-
 plet.* Hæc est igitur nostra pia, orthodoxa,
 perpetuo S. Scripturæ testimonio confir-
 mata sententia de omnipotentia, omni-
 sciētia, & (si quis ita appellare velit) omni-
 maiestate, ac gloria Domini, ac Seruatoris
 Nostri Iesu Christi in assumpta à se natu-
 ra .i. humana. In quo nequaquam refuta-
 mur à Paulo, vt putas, qui ait, *omnes thesau-*

Matth. 28.

ver. 18.

Philip. 2. ver.

10.

Ephes. 4.

ver. 10.

Coloss. 2. ver.

3.

nos *sapientia, ac scientia esse in Christo*. Nam loquitur Paulus de tota Christi persona, non de humana tantum eius natura. Persona autem Christi duabus illis naturis constat: quarum una diuina est, cuius respectu verè dicuntur *ἀπὸ αὐτοῦ* inesse in Christo omnes thesauri sapientiae, cum sit ipsa sapientia Patris. Quòd si quis etiam ad naturam Christi humanam referenda velit hęc ipsa Pauli verba, *In eo sunt omnes thesauri sapientiae & scientiae, quia ex eius plenitudine*, quemadmodum ait Ioannes, *omnes accepimus*, per nos etiam id facere potest. Respondemus enim tunc, vocem, *Omnes* comparatè ad omniũ cuiusuis generis, & prerogatiue creaturarũ sapientiã, scientiamq; accipi, quæ præ Christi scientia, & sapientiã ne exigua quidem sit sapientiã illius particula, & velut ad Mare totum aquæ guttula, aut ad totum Solem quædam tantum lucis scintilla. Quãquam quomodo Chrysofost. illum Pauli ad Colossenses locum explicet, fortasse non ignoras. Nolo autem in hunc locum transcribere ad meã sententiã confirmationem quod & Basil. lib. 4. contra Eunom. & Nazian. Oratio. 2. de filio scribũt explicantes hoc dictum Christi

Ioan. I. v. 16.

sti Marc. 13. vers. 32. *De die illo, & hora nemo scit, neque Angeli in caelo, neque filius, nisi Pater.* Quoniam etiam cum illis Lutherus ipse refert illa Lucae verba ad idioma naturae humanae in concione quadam enarrans illum eundem Marci locum. Et haec quidem ad sextum argumentum tuum, Osiander, nostrum est responsum. Addis autem.

Lutherus in
Marc. Locis
De die, &c.

Qui corpus Christi ubique esse negant, diuidunt operationes in Christo, & separatim alias Diuinitati, alias Humanitati tribuunt: qui est iam dudum damnatus Nestorianorum error.

7. Osiand.
Argum.
Pag. 23.

Nequaquam verò operationes Christi separamus, Osiander, vti neque ipsum Christum in duo *ὁριστά μὲν* diuidimus: sed distinguimus tantum in vna, & eadem Christi Dei & hominis persona operationes Deitatis proprias ab iis, quae sunt humanitatis in eodem Christo propriae. Ambrosius. *Non enim Christum diuido cum carnis eius, diuinitatisque distinguo substantias.* Quod postea Leo I. Episcopo Romano pulcherrimè docuit. Quod contra Eutycheten Vigilius Episcopo Pater & scriptor orthodoxus scripsit. Quod antea & Ephesinum, & Chalcedonense Concilium confirma-

Responso.

uit. Ergo totus Christus plenam totius orbis terrarum administrationem obtinet quidem non est tamen Christus utraque sui naturam Deus. Totus quidem Christus, ut ait Augustinus, & ubique est, & omniscius, & omnipotens. At non tamen totum Christi, quia in Christo verè nostro Emanuele sic duæ illæ naturæ unam ipsius personam efficiunt: sic etiam post Christi glorificationem in Christo perseverant, ut quemadmodum à *χωρίτως* & *ἀδιασπέρτως* unitæ sunt: sic *ἀούχυντος* & *ἀσπέντως* manent. Id quod, ut dixi, in Chalcedonensi Consilio (quod vestri, Osiander, admittunt) pij, & orthodoxi Patres iam pridem definierunt. Non est autem idem separare, & distinguere aliquid. In S. enim Trinitate Personæ inter se distinguuntur, non separantur. In vno quoque nostrum anima distinguitur à corpore, & utriusque actiones: non autem in diuersum suppositum separatur. Ergo, & quàm pueriliter in confundendis his vocabulis *distinguere*, & *separare* hallucineris: & quàm falsò nobis Nestorianorum errorem, aut quicquam illi simile affingas, per te ipsum vides, si tamen per te ipsum aliquid videre potes. Tu potius, tuique

tuique Vbiquitarij Nestorianorum erro- Cyrril. in lib. de Incarnat. Vnigenit. cap. 8.
rem ex inferis reuocant, dum per illam
omniū Deitatis essentialiū proprietatū in
humanam Christi naturam effusionem,
hominem ipsū Deo in Christo exæquant.

Octauum, & vltimum istius Vbiquita- 8. Osiand. Argumen. pag. 8.
rij aduersus nos argumentum est. Errare
eos, qui secum non consentiunt, quoniam
Christum, & secundum Deitatem, & secun-
dum humanitatem vbique esse negant: cum
tamē dixerit Christus, Ego vobiscum usque Matth. 28.
ad consummationem seculi.

Primum vel ineptit Osiander, vti & Pap- Responsio.
pus, vel fortiter dissimulat nostram sen-
tentiam, ne apertè iam videatur calumniati.
Constanter enim & asseueranter cum
Augustino dicimus, docemus, & affirma-
mus, *Totum quidem Christum esse Vbique:* August. De presetia Dei ad Dard. Epist. 57.
non autem Totum Christi. Nam non est conse-
quens, quemadmodum ait idem, vt quod
est in Deo, ita sit Vbique vt Deus. Cauendum
enim est ne ita Diuinitatem astruamus homi-
nis (Christi) vt veritatem corporis auferamus.
Neque enim secundum hanc formam (id est,
secundum Carnem) putandus est (Christus) V-
bique diffusus. Carni quidem sua dedit im-
mortalitatem, naturam non abstulit. Vna igitur

tur persona Deus & homo est, & vtrumque est
 Deus Christus Iesus, Vbique per id quod Deus
 est: in caelo autem per id quod homo. Quid a-
 pertius dici potest pro nobis? Quod si
 quoties pronomen Ego à Christo viurpa-
 tur, de vtraque eius natura intelligendum
 est hoc pronomen, an non consequetur
 Christum perpetuò hominem fuisse, quo-
 niam dixerit, *Antequam Abraham esset, ego*
 sum, vt alia infinita omittam? Hæc igitur
 est prima Osiandri in nos calumnia: quòd
 inter totum Christum, & totum Christi,
 Inter Christum vniuersaliter, & sigillatim
 consideratum distinguere non potest vel
 hîc, vel infra pagina 25. Vbi sic magno er-
 rore concludit, *Christus Deus, & homo sue*
Ecclesie imprimis adest: Ergo & humanitas
Christi Vbique est. Nos igitur cõcedimus to-
 tum quidem Christũ. i. eum Christum (qui
 verè & Deus & homo simul est) Vbique
 esse. Secundum autem vtranque naturam
 Vbique esse pernegamus. Altera istius ho-
 minis fraus in eo est, quòd ambiguè loqui-
 tur. Nam si illud suum, *secundum humani-*
tatem sic intelligit, vt significet, ac velit
 Christo Deo (qui Vbique est) sèper hypo-
 staticè vnitã esse humanitatẽ, quã semel af-
 sum-

Joan. 8. v. 58.

sumpsit, & quam nunquã deserit, nos quoque idem fatemur. Gratia enim vnionis i. propter hypostaticã illã naturarũ inter se vnionem de Christo dici potest, Christũ hominem esse *Vbique*: quia Deitas, cui hypostaticè humanitas vnita est, *Vbiq;* est, & quia qui Deus est *Vbique*, indiuisè semper retinet vnitam sibi humanitatem. Ipsa verò humanitas Christi reipsa *Vbique* esse non potest. Neque enim consequens, aut necesse est, vt quę hypostaticè inter se vnita sunt, vno & eodem simul in loco sint, aut æqualiter coextendantur. Denique quod affers ex Matthæo, *Ego sum vobiscũ usque ad consummationem seculi*, de Spiritu illo, de virtute, de potentia, de maiestate, qua vt Deus *Vbique* est Christus, hoc ipse dixit: non de præsentia suæ humanitatis, & carnis, quam supra omnes cœlos istos eue-
xit, quemadmodum & humanæ Christi naturæ veritas docet, & Angeli ipsi dicentes, *Surrexit, non est hic.* & Apostolici Symboli hic articulus, *Ascendit in cœlum*, ita à Luca ipso interprete verissimo explicatus: & pia semper antiquitas credidit, & optimus denique illius loci commentator August. exposuit. Atque hæc testimonia satis

Math. 28.
vers. 19.

Math. 28.
vers. 6.

Act. 1. ver. 9.
10.

August. in
Ioan. Enãg.
tract. 50.

superque sufficient, quum præsertim Osiander nullas omnino suarum aduersus nos argumentationum, confirmationes attulerit, nihilque ipso istius libello planè & ieiunius, & tamen arrogantius. Vnum modo pro misera, & tamen tæropere adamata à se Vbiquitate & Helena testimonium ex Cyrillo, & Theophylacto tandem in toto illo libro post diuturnam de fatigationem depromit, quod tamen vel ignoranter, vel malitiosè deprauat. Ac primum quidè quod sumit ex Cyrillo, ab isto esse pessimè corruptum ipsa Cyrilli verba demonstrant. Sunt autem hæc in illa verba

Ioan. 19.

Ioan. cap. 19. *Milites ergo cum crucifixissent Christum acceperunt vestimenta eius, & fecerunt quatuor partes, &c.* Cyrillus. In quatuor

Cyrrill. in Ioan. lib. 12. c. 32.

partes vestimenta diuisa sunt, & tunica indiuisa remansit, quod mystice cuiusdam rei signum fuisse dixerim. Nam quatuor orbis partes ad salutem reducta indumentum verbi, id est, carnem eius impartibiliter inter se partita sunt. In singulos enim partibiliter transiēs & nigenitus & animam, atque corpus eorum per carnem suam sanctificans, impartibiliter, atque integrè in omnibus est, quum vnus Vbique sit nullo modo diuisus, sicut Paulus ait, 1. Corinth.

Corinth. I. Hæc verba Cyrilli apertè eò per-
 tinent, vt doceamur vniuersam totius
 orbis Ecclesiã, qui que in ea sunt, singulos
 verè fideles ab vno, non pluribus Christis,
 ab vna non varia eiusdem Christi carne
 Spiritualiter per fidem ali & sanctificari,
 pro mensura nimirum, quam cuique no-
 strum dare visum est Domino. Osiãder ta-
 men ad *Vbiquitatem carnis Christi* proban-
 dâ ista profert, quasi ea & sanctificatio, &
 alimonia nostra, quæ fide fit, corporalis
 carnis Christi præsentia modum & situm
 requirat. Quod enim dicit Cyrillus, *Chri-
 stum impartibiliter, atque integrè in omnibus
 esse & vnum vbique*, id significat, Christum
 neq; discerpi membratim per illam sui cū
 toto suæ Ecclesiæ Vbiq; diffusæ corpore
 cōmunicationem, & coniunctionē: neque
 etiam alium in vna Ecclesia Christū esse,
 quàm in alia: sed Vbique gentium vnum
 & eundem esse. Atque hoc ipsum valet
 aduersus Iudæos, & Marcionitas, &
 Manichæos: minimè verò aduersus nos,
 qui de eo, Dei gratiã, nullo modo dubita-
 mus, nec plures Christos fingimus. Au-
 gust. in Ioan. Euãg. tract. 35. Cyrilli senten-
 tiam explicat his verbis, *Sapientia Dei, Ver-*

*Locus Cyrilli
 explicatus.*

*August. in
 Ioan. Bn̄g.
 tract. 35.*

bum Dei, Dominus Iesus Christus ubique præ-
 sens est, quia ubique est veritas, ubique est sa-
 pientia. Intelligit quis in Oriente iustitiã: in-
 telligit alius in Occidente iustitiam, nunquid
 alia est iustitia, quam ille intelligit: alia, quam
 iste? Separati sunt corpore, & in vno habent a-
 cies mentium suarum. Quam video iustitiam
 hinc constitutus, si iustitia est: ipsam videt iustus
 & in illius iustitia luce coniunctus. Ergo de
 Christo quã Deus est, intelligendum appa-
 ret, quod & illuc Cyrillus, & hinc Augusti-
 nus cū ubique præsentē esse docent. Sub-
 iicit enim idem eodē in loco August. *Quid
 miramini? Deus hoc: sed ab homine non potest
 hoc fieri.* Quod si, quia de eiusdem Christi
 cum vniuersa Ecclesia sua (vbiunque ter-
 rarum sparsa sit) communicatione agitur,
 etiam de Christo homine, id est, Mediato-
 re sumendum quoque velint, tamē neque
 hoc ipsum omnipræsentiam carnis Christi
 cōfirmabit: quia huiusmodi Ecclesiæ cum
 Christo communicatio, nō corporalis præ-
 sentiæ modo, sed sola spiritualis ac ineffa-
 bilis insitionis nostræ cum eo ratione fit.
 Ergo fidem mentis, non os & visceraven-
 tris exigit, haud Christum detrahit illa
 polo.

polo. Tantùm verò abest, vt ex iis verbis
Vbiquitas ista carnis Christi probetur: vt
 contrà ex iisdem maximè oppugnetur. Si
 enim qui vbiq; in omnib. Ecclesiis est Chri-
 stus, est vnus: si quam Christi carnem fide-
 les homines per vniuersum terrarum or-
 bem diffusi participât, vnica duntaxat est:
 ergo Spirituali & ἐνεργητικῶς præsentie mo-
 do: nō autem locali situ illis præsens adest
 caro Christi. Cuius consecutionis ratio
 est, eaq; necessaria, quòd si Christus corpus
 suum in singulis orbis Ecclesiis corporalis
 præsentie modo sistere dicatur, vel corpo-
 ris ipsius multiplicatio concedenda est: aut
 vnus & eiusdē illius corporis infinita mo-
 les: aut per singula Ecclesiarum loca eius-
 dem expansio, ac extensio statuenda, quo-
 rum vnumquodque proculdubiò est & bla-
 sphemum, & falsum, & planè mōstrosū.
 Ergo à Cyrillo ipso, quem corrupisti, O-
 scia der, euerteris: & *Vbiquitas* carnis Chri-
 sti refutatur. Nam quod de carbone can-
 dente, & ignito ex eodem Cyrillo, & Basi-
 lio profers, vbi duo quædam diuersa sunt
 simul, neque tamen confusa: & vbi vnum
 alterius proprietates accipit, nempe Car-
 bo proprietates ignis (carbo enim ignitus

pag. 24.

*similitudo de
 Carbone cā-
 dente exa-
 minata.*

vrit) illa sanè vetus est vestra cantilena à
 Luthero, & Brentio antea tanquam pal-
 maria sententia proposita: deinde nuper-
 rimè à M. Chemnitio reposita, quia sola
 vobis maximè plausibilis ratio visa est. At
 huic tamen iam millies nostri responde-
 runt, & quidem perspicuè, nempe res esse
 dissimillimas Deitatem in Christo, & i-
 gnem seu calorè in ignito Carbone. Nec
 enim Deitas qualitas est, aut aliud quid-
 fundi aut misceri possit: vti est calor qui
 in carbonem traicitur facillè. Deinde e-
 tiam respondeo Carboni ipsi. i. ligno isti
 propriè nequaquam inesse vim illam, quæ
 vrit: sed eam manere penes ignem ipsum,
 seu calorem, qui quoniam in illo Carbo-
 ne inest, vrit in carbone. Ergo calor ipse
 in isto carbone vrit, non autem ipsum li-
 gnū, id est, non ipsa terrena materia. Ita-
 que vis ista vrens inest, manetque propriè
 in ipso calore, non in ligno: sed quoniam
 omni ex parte atque *ἀδιαφέρως* ligno
 tus est: idcirco cuicumque rei lignum il-
 lud candens applicueris, calorem quoque
 istum, qui in ligno isto vrit, apposueris, &
 admoueris

admoueris. Itaque sic figurato quodam loquendi genere dicimus, *lignum urit*, quoniam calor (qui in ligno est) urit. At Deitas etiam in persona Christi non est humanitati communicabilis, quoniã, vt rectè in Chalced. synodo Patres dixerunt, Manserunt in illa vnione naturę inconfusæ. Hæc igitur quæ de Carbone candente profers, sunt non modò leuia, sed omninò nulla, quemadmodum vides, pro te argumenta, quæ sola tu tuique tamen robustissima vos habere censeris. Quod etiam à Theophylacto Bulgarorum Episcopo (tanquam iam res apud vestros ad Triarios redierit) auxilium petis, tunc ipse Osiander (qui Sturmium iniuriôsè, lippum pro veteri cõuitiandi more tuo, vocas) tam cæcus es, vt non videas illa ipsa Theophylacti ad verbum ex ipso Cyrillo esse transcripta, & idem apud Theophylactum significare, atque apud ipsum Cyrillum? Quanquam quid venit tibi in mentem, vt in hoc de S. Cœna Domini argumento Theophylactum testem citares, quem pleriq; existimēt Transsubstantiationem Pontificiam, non Consubstantiationem, descendisse & certè

Theophylactus explicatus.

2722-V
703145
112 APOL. PRO HEL. ECC'L.
corruptissimis iam Ecclesiæ temporibus
vixit hic Bulgarorum episcopus, penè po-
strema Imperij Constantinopolitani æ-
tate. Miror denique, Osiander, quomodo
tractatam tam miserè à Sturmio Athleta
robustissimo Ubiquitatem tu hoc loco, id
est, in postrema tui scripti parte tam aper-
tè iam defendas : cum illius teipsum
aliquot antè pagellis planè puduerit.

Pag. 25. 6.
Pag. 10.

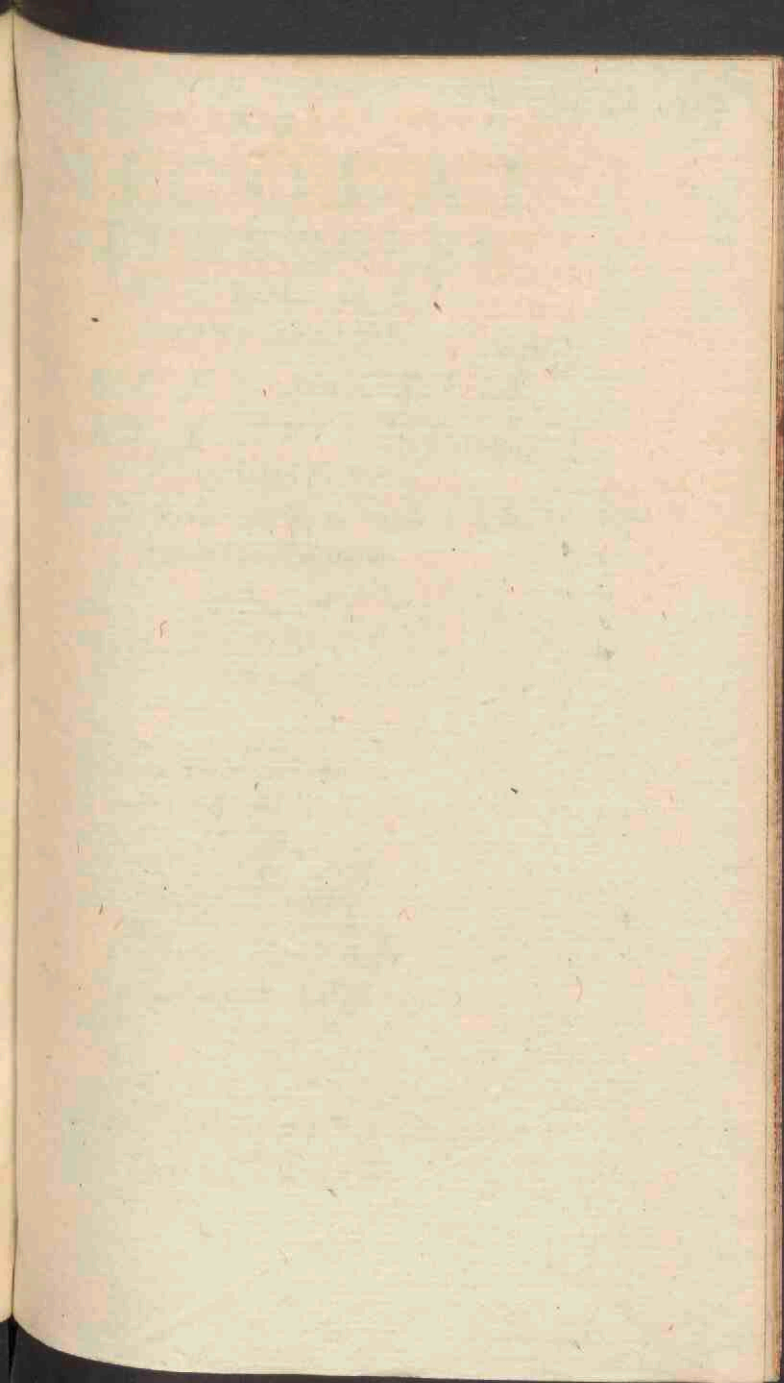
Sed antiquum tuum obtines, ni-
mirum vt sis in isto tuo do-
gmate mirum in mo-
dum leuis ac in-
constans.

F I N I S.

Errata sic corrigito.

Pag. 86. l. 7. ad secundum. Pag. 87. l. 7. positum.
Pag. 92. l. 5. instituta. Pag. 93. l. 4. essentialis.
Pag. 103. l. 4. Marci pro Luca. l. 6. Et hoc.
Pag. 112. l. 14. dele Carboni ipsi .i. & postea
dele. isti.

OCN 65393208